

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona - Prečišćeni tekst ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 7/10) na prijedlog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 176. sjednici, održanoj dana 24.01.2019. godine, donosi

## **ZAKLJUČAK**

### **I.**

Prihvata se Informacija o stanju u oblasti zapošljavanja na području Zeničko-dobojskog kantona i čini sastavni dio ovog Zaključka.

### **II.**

Informacija iz tačke I. ovog Zaključka upućuje se u dalju skupštinsku proceduru.

### **III.**

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02-\_\_\_\_\_/19.  
Datum, 24.01.2019. godine  
Zenica

**PREMIJER**

***Miralem Galijašević***

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice,  
1x Stručna služba Skupštine,  
1x a/a.

## 1. UVOD

Programom rada Vlade i Skupštine Zeničko-dobojskog kantona za 2018. godinu planirano je razmatranje dokumenta „**Informacija o stanju u oblasti zapošljavanja na području Zeničko-dobojskog kantona**“.

Pri izradi Informacije korišteni su podaci Federalnog zavoda za statistiku Federalnog zavoda za programiranje razvoja, Federalnog zavoda za zapošljavanje, Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona, Ministarstva za boračka pitanja, Ministarstva za privredu/gospodarstvo i Stručne službe za razvoj i međunarodne projekte.

U Informaciji su obrađeni podaci o zaposlenosti i nezaposlenosti za period 2015-2018 godina i dati podaci koji ilustriraju stanje u oblasti zapošljavanja na području Kantona. Obrađeni su i podaci zaključno sa oktobrom mjesecom 2018. godine.

Na području Zeničko-dobojskog kantona prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, u 2017. godini ukupan broj stanovnika je 360.093 od čega je 56.590 starosti od 0-14 godina, 255.588 od 15-64 godine i 47.915 stariji od 65 godina, dok je prema preliminarnim rezultatima popisa stanovništva provedenog 2013. godine, koji su objavljeni u biltenu Federalnog zavoda za statistiku, broj stanovništva na području Zeničko-dobojskog kantona je 38.5067.

Takođe prema podacima Federalnog zavoda za statistiku broj zaposlenih u oktobru 2017. godine je bio 75.952 osoba a naveći broj u prerađivačkoj industriji 24.957 osobe, trgovini na veliko i malo 10.515, te obrazovanju 6.919 osoba. Prosječna neto plaća u ovom periodu je bila 750 KM. Najveće plate su bile u proizvodnji i snadbijevanju električnom energijom, plinom parom i klimatizacija -1.557 KM, Informacije i telekomunikacije-1.249 KM te finansijske djelatnosti i osoguranje 1.115 KM.

Najveće plaće su bile u Kaknju-1.006 KM, Brezi-891 KM te Gradu Zenica-856 KM.

Zaključno sa septembrom mjesecom 2018. godine na području Kantona evidentirane su 59.903 osobe koje traže posao od čega je 34.187 žena. Stručnih osoba je 40.556, a nestručnih 19.347. Najveći broj nezaposlenih osoba je evidentiran u Gradu Zenica -19.957 od čega je 11.698 žena, Zavidovićima-6.736 osoba od čega je 3.465 žena. I dalje se veliki broj nezaposlenih osoba, njih 47.377 osoba nalazi na evidenciji Službe za zapošljavanje zbog ostvarenja prava na zdravstvenu zaštitu, odnosno aktivno traženje posla nije njihov prvenstveni cilj.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku prosječan broj zaposlenih u 2017. godine je bio 75.299 osoba, a prema Poreznoj upravi 82.854 osoba. Prosječan broj zaposlenih u 2018. godini prema Poreznoj upravi 87.185 osoba.

U februaru 2017. godine osnovano je Ekonomsko-socijalno vijeće za područje Zeničko-dobojskog kantona i potpisan Sporazum o osnivanju između Vlade Zeničko-dobojskog kantona, Saveza samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine-Kantonalni odbor Zeničko-dobojskog kantona i Udruženja poslodavaca FBiH – Grupacija poslodavaca Zeničko-dobojskog kantona. Ministarstvo kontinuirano organizira održavanje sjednica Ekonomsko socijalnog vijeća na kojima se razmatraju prijedlozi zakona, strategija i sl.

## 2. STRUKTURA TRŽIŠTA RADA

U Zeničko-dobojskom kantonu i dalje je izražen problem nezaposlenosti i niskog životnog standarda što usložnjava ekonomsko-socijalni status građana. Ukupno stanje i mogućnosti zapošljavanja u Zeničko-dobojskom kantonu su u direktnoj vezi sa ukupnim političkim, ekonomskim i socijalnim prilikama u Bosni i Hercegovini.

Složenost situacije na tržištu rada definirana je strukturom nezaposlenih osoba s obzirom da su nezaposlene osobe uglavnom osobe koje se teže zapošljavaju, kao što su dugoročno nezaposlene

osobe, osobe bez kvalifikacije ili radnog iskustva i sl.

Očuvanje postojećih radnih mjesta i stvaranje ambijenta za nova zapošljavanja, posebno zapošljavanja mladih osoba i dalje je jedan od strateških ciljeva Vlade Zeničko-dobojskog kantona.

Prema podacima FZS radno sposobno stanovništvo u ZDK u 2017. broji 255.588 stanovnika (osobe od 15-64 godine). Radnu snagu ili ekonomski aktivno stanovništvo u ovom periodu (zaposleni i nezaposleni na evidenciji Službe za zapošljavanje) činilo je 142.792 osoba. Stopa aktivnosti iznosi 54.05%. U istom periodu neaktivno stanovništvo je činilo 112.796 osoba. U odnosu na isti period 2016. godine povećao se procenat radno aktivnog stanovništva u odnosu na neaktivno za oko 4%.

### 3. STANJE U OBLASTI ZAPOSŁJAVANJA

U Informaciji će biti prezentovani podaci registrirane zaposlenosti i nezaposlenosti u Zeničko-dobojskom kantonu za 2015., 2016., 2017., i dostupni podaci za 2018. godinu. **Važno je napomenuti da se za izračunavanje stope zaposlenosti registracija zaposlenosti vodi prema mjestu rada zaposlene osobe, dok se registrirana nezaposlenost vodi prema mjestu prebivališta nezaposlene osobe.**

U Zeničko-dobojskom kantonu prema podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja prosječan broj zaposlenih u 2017. godini iznosi 75.299 osoba, što je u odnosu na 2016. godinu povećanje za 2.690 osoba ili 3,7%. Broj zaposlenih u ZDK učestvuje u ukupnom broju zaposlenih u FBiH sa 16 %.

Najveće povećanje broja zaposlenih je u općinama Usora 23,7%, Doboj Jug 6,8% i Visoko 5,6% a najveći pad broja zaposlenih zabilježen u općinama Žepče 3,4% i Vareš 3,2 %.

U 2016. godine prosječan broj zaposlenih je iznosio 72.106 osoba, a prema podacima koje Služba za zapošljavanje preuzima od Porezne uprave Zeničko-dobojskog kantona, u septembru 2017. godine taj broj je 75.850, broj zaposlenih prema prebivalištu osiguranog lica je 84.162 osobe.

I dalje je evidentan problem da određeni broj osoba radi i ostvaruje određene prihode u sklopu radnog angažmana, ali, ili nisu penziono i zdravstveno osigurane, rade na crno ili nisu u obavezi da se osiguraju. Ove osobe se po osnovu nezaposlenosti i dalje nalaze na evidenciji nezaposlenih osoba radi ostvarivanja prava, dakle one su administrativno registrirane kao nezaposlene osobe.

U 2017. godini prosječna neto plata u Zeničko-dobojskom kantonu je 750 KM, i viša je za 1% u odnosu na 2016. godinu. U Federaciji BiH prosječna neto plata iznosila 860 KM i viša je za 2,5 % u odnosu na 2016. godinu.

Prosječan broj nezaposlenih u 2017. godini iznosio je 63.493 osoba i manji je u odnosu na 2016. godinu, za 4.100 osobe.

***Tabela br.3.1.: Pregled zaposlenosti i nezaposlenosti po godinama(prosjek)***

| Period | Zaposleni | %     | Nezaposleni | %     |
|--------|-----------|-------|-------------|-------|
| 2015.  | 71.079    | 50,12 | 70.491      | 49,88 |
| 2016.  | 72.106    | 51,61 | 67.593      | 48,39 |
| 2017.  | 75.299    | 52,73 | 63.493      | 47,27 |

**Grafikon br. 1.**

**Tabela br. 3.2.: Pregled prosječnog broja zaposlenih i nezaposlenih osoba po općinama Zeničko-dobojskog kantona -2017. godina**

| Zeničko-dobojski kanton | Broj zaposlenih 2017. g. | Broj nezaposlenih 2017. g. | Radna snaga | Radno sposobno stanovništvo | Stopa nezaposlenosti u % |
|-------------------------|--------------------------|----------------------------|-------------|-----------------------------|--------------------------|
| Općina/Grad             | Ukupno                   | Ukupno                     |             |                             | prosjek                  |
| 1                       | 2                        | 3                          | 4           | 5                           | 6                        |
| Breza                   | 2.901                    | 1.772                      | 5.673       | 9.746                       | 31,2                     |
| Doboj-Jug               | 1.134                    | 791                        | 1.925       | 2.883                       | 41,1                     |
| Kakanj                  | 6.639                    | 6.511                      | 13.150      | 26.266                      | 49,5                     |
| Maglaj                  | 4.142                    | 4.580                      | 8.722       | 16.358                      | 52,5                     |
| Olovo                   | 2.836                    | 1.658                      | 7.416       | 6.877                       | 22,35                    |
| Tešanj                  | 11.854                   | 6.517                      | 18.371      | 31.153                      | 35,47                    |
| Usora                   | 1.184                    | 745                        | 1.929       | 4.773                       | 38,6                     |
| Vareš                   | 1.125                    | 1.117                      | 2.242       | 5.497                       | 49,8                     |
| Visoko                  | 8.874                    | 6.517                      | 15.391      | 27.570                      | 42,3                     |
| Zavidovići              | 4.158                    | 7.357                      | 11.515      | 25.419                      | 63,9                     |
| Grad Zenica             | 25.636                   | 21.171                     | 46.807      | 77.289                      | 45,2                     |
| Žepče                   | 4.816                    | 4.757                      | 9.573       | 21.757                      | 49,7                     |
| UKUPNO ZDK              | 75.299                   | 63.493                     | 142.792     | 255.588                     | 43,46                    |

**Grafikon br. 2.**

Iz tabele broj 3.2 i grafikona broj 2 vidljivo je da u dvije općine stopa nezaposlenosti iznosi preko 50%. Najveća stopa nezaposlenosti je u Zavidovićima 63,9 % i Maglaju 52,5 % . Iz navedenih podataka vidljivo je da je broj nezaposlenih u Zeničko-dobojskom kantonu u 2017.

godini bio manji od broja zaposlenih i da stopa registrirane nezaposlenosti iznosi 43,46 %. Najveći prosječan broj nezaposlenih je u Gradu Zenica-21.171 i Zavidovićima 7.357 osoba, a najmanji broj registriranih nezaposlenih osoba u općinama Doboj Jug i Usora.

Smanjenje broja nezaposlenih registrirano je u skoro svim općinama i gradu u ZDK osim u općini Zavidovići u kojoj je registriran veći broj nezaposlenih u odnosu na 2016. godinu i to za 284 osobe.

Registrovana nezaposlenost u Kantonu u decembru 2017. godine iznosi 67.493 osoba koja traže zaposlenje, što je manje za 3.088 ili 4,5% u odnosu na prethodnu godinu.

Broj nezaposlenih u Zeničko-dobojskom kantonu u ukupnom broju nezaposlenih u FBiH iznosi 17,8%. Najveći broj nezaposlenih lica registriran je u općini Zavidovići, Gradu Zenica i općini Visoko. Najmanji broj nezaposlenih osoba registrovan je u općinama Doboj - Jug i Usora a što je i očekivano s obzirom na broj stanovnika.

Stepen nezaposlenosti, prema registrovanim podacima, u odnosu na radnu snagu u FBiH u 2016. godini iznosi 44,8%, a u Zeničko-dobojskom kantonu 43,46.

Ukupan broj penzionera u FBiH u decembru 2017. godine iznosi 412.539, što je za 0,8% više nego u istom periodu prethodne godine.

U Zeničko-dobojskom kantonu broj penzionera u decembru 2017. godine iznosi 61.943 što je za 0,7 % više u odnosu na prethodnu godinu, sa učešćem od 15,0% u odnosu na ukupan broj penzionera u FBiH.

Broj penzionera se povećao u svim općinama Zeničko-dobojskog kantona, a najviše u Maglaju za 1,9 % i Kaknju za 1,5%, dok je smanjenje zabilježeno jedino u Varešu za 1,5 % u odnosu na prethodnu godinu.

Prosječna isplaćena penzija u 2017. godine u FBiH iznosi 404 KM, dok u ZDK prosječna isplaćena penzija iznosi 387 KM što je više za 1,4 % u odnosu na prethodnu godinu. Povećanje prosječne isplaćene penzije u odnosu na prethodnu godinu zabilježeno je u skoro svim općinama ZDK, najviše u Kaknju za 2,6% i Brezi za 2,2 %.

***Tabela br.3.3. Broj registrovanih zaposlenih na jednog penzionera i prosječne penzije po općinama u 2017. godini***

| Općina     | Broj zaposlenih na 1 penzionera | Broj zaposlenih (prosjek 2017.god) | Broj penzionera | Prosječna penzija |
|------------|---------------------------------|------------------------------------|-----------------|-------------------|
| 1          | 2                               | 3                                  | 6               | 7                 |
| Breza      | 1,01                            | 2.901                              | 2.934           | 410               |
| Doboj-Jug  | 1,20                            | 1.134                              | 942             | 335               |
| Kakanj     | 1,09                            | 6.639                              | 6.051           | 435               |
| Maglaj     | 1,21                            | 4.142                              | 3.416           | 351               |
| Olovo      | 1,37                            | 2.836                              | 2.062           | 370               |
| Tešanj     | 2,3                             | 11.854                             | 5.131           | 343               |
| Usora      | 2,54                            | 1.184                              | 466             | 328               |
| Vareš      | 0,55                            | 1.125                              | 2.036           | 379               |
| Visoko     | 1,18                            | 8.874                              | 7.484           | 391               |
| Zavidovići | 0,73                            | 4.158                              | 5.648           | 347               |
| Zenica     | 1,17                            | 25.636                             | 21.810          | 409               |
| Žepče      | 1,22                            | 4.816                              | 3.957           | 352               |

|                       |             |                |                |            |
|-----------------------|-------------|----------------|----------------|------------|
| <b>UKUPNO ZDK</b>     | <b>1,30</b> | <b>75.299</b>  | <b>61.943</b>  | <b>387</b> |
| <b>Federacija BiH</b> | <b>1,33</b> | <b>457.974</b> | <b>346.538</b> | <b>404</b> |

- **Pravne osobe i obrtnici**

*Tabela br.3.4. Struktura poslovnih subjekata u Zeničko-dobojskom kantonu za 2017. godinu*

| Grad/Općina       | Stanovništvo   | Broj poduzeća |                                   |                       |                                 | Broj poduzeća na 1000 stanovnika |
|-------------------|----------------|---------------|-----------------------------------|-----------------------|---------------------------------|----------------------------------|
|                   |                | Pravna lica   | Podružnice u sastavu pravnih lica | Fizička lica obrtnici | Ukupno (pravna lica + obrtnici) |                                  |
| 1                 | 2              | 3             | 4                                 | 5                     | 6                               | 7                                |
| Breza             | 13.726         | 212           | 165                               | 220                   | 432                             | 31,5                             |
| Doboj-Jug         | 4.053          | 140           | 91                                | 142                   | 282                             | 69,6                             |
| Kakanj            | 37.155         | 491           | 352                               | 536                   | 1027                            | 27,6                             |
| Maglaj            | 22.875         | 338           | 202                               | 369                   | 707                             | 30,9                             |
| Olovo             | 9.609          | 174           | 102                               | 139                   | 313                             | 32,6                             |
| Tešanj            | 43.456         | 950           | 493                               | 978                   | 1928                            | 44,4                             |
| Usora             | 6.483          | 163           | 66                                | 92                    | 255                             | 39,3                             |
| Vareš             | 8.158          | 166           | 115                               | 176                   | 342                             | 41,9                             |
| Visoko            | 39.501         | 898           | 541                               | 1307                  | 2205                            | 55,8                             |
| Zavidovići        | 35.419         | 443           | 304                               | 434                   | 877                             | 24,8                             |
| Grad Zenica       | 109.679        | 1905          | 1370                              | 22043                 | 3948                            | 36,0                             |
| Žepče             | 29.979         | 545           | 357                               | 433                   | 978                             | 32,6                             |
| <b>UKUPNO ZDK</b> | <b>360.093</b> | <b>6425</b>   | <b>4158</b>                       | <b>6869</b>           | <b>13294</b>                    | <b>36,9</b>                      |

Broj registrovanih pravnih osoba u Zeničko-dobojskom kantonu je 6425, što je za 113 više nego u prethodnoj godini. Broj registrovanih obrtnika u 2017. godini je 6.869 što je više za 95 u odnosu na 2016. godinu.

#### 4. ZAPOSLENOST NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA

Zeničko-dobojski kanton je nosilac razvoja privrede u Federaciji Bosne i Hercegovine s obzirom da su metalurgija i metaloprerađivačka industrija, proizvodnja energije, rudarstvo, šumarstvo i drvoprerađivačka industrija, građevinarstvo i prehrambena industrija najrazvijenije industrijske grane. Skoro 80 % ukupnih privrednih aktivnosti u oblasti proizvodnje i izvoza čine velika i srednja preduzeća.

Spor rast zaposlenosti je uzrokovan i naslijeđenom nepovoljnom strukturom privrede, uništenim proizvodnim kapacitetima, tranzicijskim procesima te sporim reformama. Velika državna preduzeća, u kojima je bio zaposlen najveći broj stanovnika ili su prestala raditi ili rade sa minimalnim kapacitetima, a sa druge strane osnivanje novih preduzeća i razvoj poduzetništva nisu bili dovoljno snažni da ublaže gubitak radnih mjesta.

Kanton posjeduje značajne potencijale za razvoj malih i srednjih preduzeća koja mogu podržati djelatnost i razvoj velikih preduzeća kod obezbjeđenja sirovina, repromaterijala, rezervnih dijelova te korištenju finalnih proizvoda velikih preduzeća u svojoj proizvodnji. Mala i srednja preduzeća su najvažniji segment evropske privrede i ključni faktor integracija novih zemalja u privrednu

strukturu Evropske unije. Ova preduzeća predstavljaju ključni izvor preduzetničkih vještina, inovacija i u najvećoj mjeri doprinose privrednoj i socijalnoj koheziji. Brže se prilagođavaju novim trendovima, nosioci su zapošljavanja, a pogotovo u uslovima recesije pokazala su se bolje nego velika preduzeća.

**Tabela br. 4.1.: Pregled zaposlenih po područjima standardne klasifikacije djelatnosti**

| Oznaka | Djelatnost                                                                                         | Prosječan broj zaposlenih u 2016. godini | Udio u %   | Broj zaposlenih u oktobar 2017. godine | Udio u %   |
|--------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------|------------|----------------------------------------|------------|
| A      | Poljoprivreda, lov i šumarstvo                                                                     | 1.697                                    | 2,35       | 1.683                                  | 2,21       |
| B      | Vađenje ruda i kamena                                                                              | 4.635                                    | 6,43       | 4.652                                  | 6,12       |
| C      | Prerađivačka industrija                                                                            | 22.822                                   | 31,65      | 24.975                                 | 32,88      |
| D      | Proiz.snbđ./opskrba elekt.energ, gasom/plinom, parom i klimatizacija                               | 1.634                                    | 2,27       | 1.601                                  | 2,1        |
| E      | Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša | 1.151                                    | 1,60       | 1.115                                  | 1,41       |
| F      | Građevinarstvo                                                                                     | 3.128                                    | 4,34       | 3.378                                  | 4,41       |
| G      | Trgovina na veliko i trgovina na malo; popravak motonih vozila i motocikla                         | 10.264                                   | 14,23      | 10.515                                 | 13,8       |
| H      | Prijevoz i skladištenje                                                                            | 3.675                                    | 5,10       | 3.708                                  | 4,9        |
| I      | Djelatnosti pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane (hotelijersko ugostiteljstvo)       | 2.917                                    | 4,05       | 3.115                                  | 4,1        |
| J      | Informacije i komunikacije                                                                         | 670                                      | 0,93       | 585                                    | 0,77       |
| K      | Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja                                                   | 874                                      | 1,21       | 743                                    | 0,98       |
| L      | Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne djelatnosti                                     | 140                                      | 0,19       | 106                                    | 0,14       |
| M      | Stručne, naučne i tehničke djelatnosti                                                             | 1.534                                    | 2,13       | 1.494                                  | 1,96       |
| N      | Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti                                                      | 718                                      | 1,00       | 701                                    | 0,92       |
| O      | Javna uprava i odbrana/obrana; obavezno soc. osiguranje                                            | 4.351                                    | 6,03       | 4.793                                  | 6,3        |
| P      | Obrazovanje                                                                                        | 6.606                                    | 9,16       | 6.919                                  | 9,1        |
| Q      | Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite                                                        | 4.251                                    | 5,90       | 4.306                                  | 5,7        |
| R      | Umjetnost, zabava i rekreacija                                                                     | 418                                      | 0,58       | 673                                    | 0,9        |
| S      | Ostale uslužne djelatnosti                                                                         | 621                                      | 0,86       | 854                                    | 1,3        |
|        | <b>UKUPNO</b>                                                                                      | <b>72.106</b>                            | <b>100</b> | <b>75.952</b>                          | <b>100</b> |

**Grafikon br. 3.**

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku najveći broj zaposlenih je u prerađivačkoj djelatnosti i u ukupnom broju zaposlenih učestvuju u procentu 32,88 % i trgovini na veliko i

trgovini na malo; popravak motornih vozila - u ukupnom broju zaposlenih učestvuju u procentu 13,8%.

Analizirajući prethodnu tabelu može se zaključiti da se broj zaposlenih u oktobru 2017. godine u odnosu na prosječnu zaposlenost u 2016. godini povećao u prerađivačkoj djelatnosti a u trgovini na veliko i trgovini na malo; popravak motornih vozila i informacija i komunikacija se smanjio.

***Tabela br.4.2.: Pregled prosječne zaposlenosti po općinama Zeničko-dobojskog kantona za period 2015.-2017. godina***

| Područje    | 2015          |                 | 2016          |                 | 2017          |                 |
|-------------|---------------|-----------------|---------------|-----------------|---------------|-----------------|
|             | broj          | %               | broj          | %               | broj          | %               |
| Breza       | 2.918         | 4,11 %          | 2.913         | 4,04 %          | 2.901         | 3,8             |
| Doboj-Jug   | 1000          | 1,41 %          | 1062          | 1,47 %          | 1.134         | 1,05            |
| Kakanj      | 6.729         | 9,47 %          | 6.593         | 9,14 %          | 6.639         | 8,8             |
| Maglaj      | 4.026         | 5,66 %          | 4.043         | 5,61 %          | 4.142         | 5,5             |
| Olovo       | 1.916         | 2,70 %          | 2.124         | 2,95 %          | 2.836         | 3,7             |
| Tešanj      | 10.654        | 14,99 %         | 11.274        | 15,64 %         | 11.854        | 15,74           |
| Usora       | 759           | 1,07 %          | 957           | 1,33 %          | 1.184         | 1,57            |
| Vareš       | 1.275         | 1,79 %          | 1.266         | 1,76 %          | 1.125         | 1,5             |
| Visoko      | 8.438         | 11,87 %         | 8.400         | 11,65 %         | 8.874         | 11,78           |
| Zavidovići  | 3.768         | 5,30 %          | 3.987         | 5,53 %          | 4.158         | 5,52            |
| Grad Zenica | 24.338        | 34,24 %         | 24.502        | 33,98 %         | 25.636        | 34,1            |
| Žepče       | 5.258         | 7,40 %          | 4.985         | 6,91 %          | 4.816         | 6,3             |
| <b>ZDK</b>  | <b>71.079</b> | <b>100,00 %</b> | <b>72.106</b> | <b>100,00 %</b> | <b>75.299</b> | <b>100,00 %</b> |

***Grafikon br.4***

Kao što se iz tabele broj 4.2. vidi, u periodu 2015–2017. godina, prosječna zaposlenost u Kantonu ima blagi trend rasta. Uporedbom podataka uočljivo je da, iako je u 2017. godini ostvareno ukupno povećanje broja zaposlenih u odnosu na 2015. godinu, općine Vareš i Žepče bilježe pad zaposlenosti. Najveći index porasta broja zaposlenih je ostvarila Općina Usora gdje je u 2015. godini broj zaposlenih bio 759, dok je u 2017. godini 1184, odnosno za 64 % veći, a po ukupnom broju osoba najviše je napredovala općina Tešanj gdje je u 2015. godini broj zaposlenih bio 10.654, dok je u 2017. godini 11.854, odnosno za 1200 osoba više.

U 2017. godini, u ukupnom udjelu zaposlenih i dalje prednjači Grad Zenica sa 34,1 % iako je taj udio manji u odnosu na 2015. godinu kada je iznosio 34,24 %. Najmanji udio ima općina Doboj Jug 1,05%, međutim, u ovoj općini se bilježi ukupni rast zaposlenih.

Ovi podaci ukazuju da se na području Kantona ostvaruje manji ekonomski rast od potencijalnog, odnosno ne stvara se dovoljan broj novih radnih mjesta.

***Tabela br.4.3.Komparacija zaposlenosti po pojedinim kantonima***

| Kanton       | stanje na 31.12 | 2013   | 2014   | 2015   | 2016   | 2017   | Prosječna isplaćena plaća 2016. | Prosječna isplaćena plaća 2017. |
|--------------|-----------------|--------|--------|--------|--------|--------|---------------------------------|---------------------------------|
| Unsko-sanski | Zaposleni       | 31.863 | 32.155 | 31.853 | 32.778 | 34.706 | 811                             | 819                             |
|              | Nezaposleni     | 46.203 | 46.341 | 46.600 | 44.192 | 41.326 |                                 |                                 |
| Posavski     | Zaposleni       | 5.600  | 5.660  | 5.761  | 5.809  | 6.026  | 729                             | 740                             |
|              | Nezaposleni     | 5.586  | 5.578  | 5.465  | 5.070  | 4.864  |                                 |                                 |
| Tuzlanski    | Zaposleni       | 80.727 | 81.588 | 83.427 | 84.736 | 87.197 | 744                             | 767                             |

|                          |             |         |         |         |         |         |      |      |
|--------------------------|-------------|---------|---------|---------|---------|---------|------|------|
|                          | Nezaposleni | 98.956  | 98.797  | 96.429  | 91.693  | 84.250  |      |      |
| Zeničko-dobojski         | Zaposleni   | 68.554  | 69.668  | 71.079  | 72.106  | 75.299  | 730  | 750  |
|                          | Nezaposleni | 70.778  | 70.462  | 70.490  | 67.593  | 63.493  |      |      |
| Bosansko-podrinjski      | Zaposleni   | 6.255   | 6.458   | 6.556   | 6.717   | 6.895   | 743  | 761  |
|                          | Nezaposleni | 3.693   | 3.636   | 3.570   | 3.502   | 3.273   |      |      |
| Srednjobosanski          | Zaposleni   | 38.975  | 40.745  | 41.615  | 43.474  | 46.631  | 678  | 698  |
|                          | Nezaposleni | 41.711  | 41.804  | 40.848  | 38.748  | 36.799  |      |      |
| Hercegovačko-neretvanski | Zaposleni   | 46.712  | 48.245  | 48.661  | 48.068  | 48.740  | 928  | 946  |
|                          | Nezaposleni | 32.550  | 33.818  | 34.453  | 33.327  | 32.183  |      |      |
| Zapadnohercegovački      | Zaposleni   | 16.205  | 16.415  | 17.096  | 17.794  | 18.368  | 759  | 789  |
|                          | Nezaposleni | 10.480  | 10.974  | 11.393  | 11.572  | 10.901  |      |      |
| Kanton Sarajevo          | Zaposleni   | 122.862 | 125.184 | 126.609 | 129.031 | 132.407 | 1018 | 1053 |
|                          | Nezaposleni | 72.493  | 71.415  | 72.545  | 69.163  | 66.325  |      |      |
| Kanton 10                | Zaposleni   | 9.360   | 9.469   | 9.464   | 9.461   | 9.480   | 848  | 873  |
|                          | Nezaposleni | 9.492   | 9.440   | 9.272   | 8.738   | 7.977   |      |      |
| Federacija BiH           | Zaposleni   | 435.113 | 443.587 | 450.121 | 457.974 | 474.596 | 839  | 860  |
|                          | Nezaposleni | 391.942 | 392.265 | 389.865 | 372.207 | 349.699 |      |      |

Komparacijom broja zaposlenih i nezaposlenih po kantonima u Federaciji Bosne i Hercegovine, za period 2013-2017. godina, evidentno je da je razlika zaposlenih i nezaposlenih u Kantonu Sarajevo najveća, tj da je broj zaposlenih za 66.082 veći od broja nezaposlenih u decembru 2017. godine. Isti pozitivan trend imaju i Hercegovačko-neretvanski kanton sa 16.557 više zaposlenih u odnosu na nezaposlene, kao i Zeničko-dobojski kanton sa 11.608 više zaposlenih u odnosu na nezaposlene. Za raliiku od ostalih kantona, Unsko-sanski kanton bilježi veći broj nezaposlenih u odnosu na zaposlene za 6.620 osoba. Najveća prosječna plaća ostvarena je u Kantonu Sarajevo 1.053 KM, a najniža u Srednjobosanskom kantonu 698 KM i Zeničko-dobojskom kantonu 737 KM.

## 5. NEZAPOSLENOST NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA

U Zeničko-dobojskom kantonu, kao i u čitavoj Federaciji BiH prisutni su negativni trendovi na tržištu rada, a naročito je još uvijek izražen problem visoke nezaposlenosti. Mogućnost zapošljavanja je u direktnoj vezi sa ukupnim političkim, ekonomskim i socijalnim prilikama u Bosni i Hercegovini. S ciljem iznalaženja adekvatnih rješenja na svim nivoima vlasti potrebne su sveobuhvatne analize i donošenje niza konkretnih mjera .

U 2016. godini evidentirano je ukupno 67.593 osobe koje traže posao, a prosječan broj zaposlenih 72.106. U 2017. godini, evidentirano je 63.493 nezaposlene osobe, a broj zaposlenih 75.299. U 2017. godini, u odnosu na prethodnu je zabilježen pad nezaposlenosti za 4.100 osoba, te povećanje broja zaposlenih za 3.193 osoba.

Broj nezaposlenih koji prvi put traže zaposlenje u decembru 2017. godini je bio 26.085 osoba od čega je 17.157 žena. U septembru mjesecu 2018. godine je evidentirano 23.985 osoba koje prvi put traže zaposlenje od čega je 16.301 žena. Najbrojnije su osobe sa NKV strukom (9.438 oosba), KV (7.072 osobe)i završenom srednjom školom SSS (5.510 osoba). Zbog navedenog strateški cilj programa rada Ministarstva i u 2019. godini će biti usmjeren na aktivnosti kojima se stvara ambijenta za zapošljavanje mladih nezaposlenih osoba, a naročito na aktivnosti sufinansiranja prvog zapošljavanja.

***Tabela br.5.1.: Broj nezaposlenih osoba koji prvi put traže zaposlenje u 2018. godina***

| Broj nezaposlenih koji prvi put traže zaposlenje u 2018. godina |        |              |                                 |     |     |     |     |    |     |     |
|-----------------------------------------------------------------|--------|--------------|---------------------------------|-----|-----|-----|-----|----|-----|-----|
| Mjesec                                                          | Ukupno | od toga žena | PO STEPENU STRUČNOG OBRAZOVANJA |     |     |     |     |    |     |     |
|                                                                 |        |              | VSS                             | VŠS | SSS | NSS | VKV | KV | PKV | NKV |

|           |        |        |       |    |       |    |   |       |     |        |
|-----------|--------|--------|-------|----|-------|----|---|-------|-----|--------|
| Januar    | 25.694 | 16.986 | 1.559 | 36 | 5.832 | 47 | 7 | 7.688 | 513 | 10.012 |
| Februar   | 25.475 | 16.913 | 1.534 | 38 | 5.762 | 48 | 7 | 7.572 | 512 | 10.002 |
| Mart      | 24.865 | 16.674 | 1.443 | 59 | 5.547 | 45 | 7 | 7.362 | 505 | 9.897  |
| April     | 24.322 | 16.454 | 1.400 | 56 | 5.358 | 44 | 7 | 7.147 | 500 | 9.810  |
| Maj       | 23.847 | 16.250 | 1.358 | 55 | 5.172 | 43 | 8 | 6.980 | 498 | 9.733  |
| Juni      | 24.259 | 16.409 | 1.309 | 35 | 5.584 | 46 | 8 | 7.141 | 496 | 9.640  |
| Juli      | 24.495 | 16.581 | 1.412 | 37 | 5.703 | 45 | 8 | 7.232 | 491 | 9.567  |
| Avgust    | 24.224 | 16.433 | 1.392 | 36 | 5.591 | 44 | 9 | 7.162 | 486 | 9.504  |
| Septembar | 23.985 | 16.301 | 1.395 | 35 | 5.510 | 43 | 9 | 7.072 | 483 | 9.438  |

## NEZAPOSLENE OSOBE NA EVIDENCIJI NA PO STEPENU STRUČNOG OBRAZOVANJA

*Tabela br.5.2.: Pregled nezaposlenih osoba u odnosu na stepen stručnog obrazovanja*

| Stepen stručnog obrazovanja           | 2016. godina<br>(stanje 31.12.) |                | 2017. godina<br>(stanje 31.12.) |                | 09.2018. godina |                |
|---------------------------------------|---------------------------------|----------------|---------------------------------|----------------|-----------------|----------------|
|                                       | NO                              | % Udio         | NO                              | % Udio         | NO              | % Udio         |
| Doktori nauka (VSS-3)                 | 2                               | 0,00%          | 3                               | 0,00%          | 1               | 0,00%          |
| Magistri (VSS-2)                      | 448                             | 0,68%          | 381                             | 0,62%          | 368             | 0,63%          |
| Visoko stručno obrazovanje (VSS-1)    | 3135                            | 4,74%          | 2970                            | 4,81%          | 2897            | 4,94%          |
| Više stručno obrazovanje (VŠ-2)       | 24                              | 0,04%          | 24                              | 0,04%          | 22              | 0,04%          |
| Više stručno obrazovanje (VŠ-1)       | 298                             | 0,45%          | 279                             | 0,45%          | 264             | 0,45%          |
| Srednje stručno obrazovanje (SSS)     | 15492                           | 23,40%         | 14459                           | 23,40%         | 13938           | 23,77%         |
| Niže stručno obrazovanje (NSS)        | 149                             | 0,23%          | 141                             | 0,23%          | 128             | 0,22%          |
| Visokokvalifikovani radnik (VKV)      | 363                             | 0,55%          | 344                             | 0,56%          | 314             | 0,54%          |
| Kvalifikovani radnik (KV)             | 25282                           | 38,19%         | 23139                           | 37,44%         | 21692           | 36,99%         |
| Priučeni-polukvalifikovan radnik (PK) | 1942                            | 2,93%          | 1784                            | 2,89%          | 1668            | 2,84%          |
| Nekvalifikovani radnik (NK)           | 19067                           | 28,80%         | 18277                           | 29,57%         | 17355           | 29,59%         |
| <b>UKUPNO</b>                         | <b>66.202</b>                   | <b>100,00%</b> | <b>61.801</b>                   | <b>100,00%</b> | <b>58.647</b>   | <b>100,00%</b> |

*Grafikon br. 5.*

Najveći broj nezaposlenih osoba u 2017. godini su kvalifikovana (KV) radna snaga - 23.139, nekvalifikovana (NK) radna snaga - 18.277, kao i osobe sa srednjom stručnom spremom 14.459, čiji je broj smanjen u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu. Broj nezaposlenih osoba u oktobru 2018. godine smanjio se za 3.154 osobe u odnosu na decembar 2017. godine. Najveće smanjenje je kod osoba sa završenom KV za 1.447, NK za 922 i SSS za 521 osoba.

Od ukupnog broja osoba koje se nalaze na evidenciji nezaposlenih osoba i u 2018. godini gotovo jednu trećinu (32 %) čine oni koji nemaju nikakvu stručnu kvalifikaciju. Ovo zajedno sa velikim udjelom osoba sa KV stručnom spremom (37 %) ukazuje na vrlo nepovoljnu strukturu nezaposlenih osoba u pogledu stručne spreme. Neophodno je zajedničko djelovanje svih institucija da se primjenom Zakona o obrazovanju odraslih u Zeničko-dobojskom kantonu omogući obrazovanje, stručno osposobljavanje, dokvalifikacija, prekvalifikacija i specijalizacija u okviru brojnih zanimanja, što će u konačnici poboljšati i strukturu nezaposlenih osoba u pogledu stručne spreme.

S obzirom da se analizom podataka nezaposlenih osoba uočilo da je velik broj nezaposlenih osoba sa VSS i SSS/KV stručnom spremom, Vlada Zeničko-dobojskog kantona i u 2018. godini

odobrila sredstva za poticaj zapošljavanja mladih nezaposlenih osoba – VSS i SSS/KV pripravnika za period 2018-2019. godina. Ovim projektom 49 pripravnika VSS struke je zaposleno na godinu dana i 73 pripravnika SSS/KV struke na šest mjeseci, a s ciljem sticanja radnog iskustva u zanimanju za koje su se školovali i koje će im biti od pomoći za ravnopravno natjecanje na tržištu rada. Javni poziv poslodavcima za prijavu je otvoren do utroška odobrenih sredstava.

***Tabela br.5.3.: Pregled nezaposlenih osoba, u odnosu na starosnu i spolnu strukturu***

| Godine starosti | Spol  | 2016. godina  |                 | 2017. godina  |                 | 09.2018. godina |                 |
|-----------------|-------|---------------|-----------------|---------------|-----------------|-----------------|-----------------|
|                 |       | NO            | Index           | NO            | Index           | NO              | Index           |
| od 15-19 god.   | Svega | 1.029         | 1,55 %          | 915           | 1,48 %          | 834             | 1,42 %          |
|                 | Žena  | 499           | 1,42 %          | 466           | 1,37 %          | 403             | 1,21 %          |
| od 19-24 god.   | Svega | 11.493        | 17,36 %         | 9.577         | 15,50 %         | 8.880           | 15,14 %         |
|                 | Žena  | 5.676         | 16,18 %         | 5.023         | 14,79 %         | 4.880           | 14,61 %         |
| od 25-29 god.   | Svega | 5.667         | 8,56 %          | 4.821         | 7,80 %          | 3.969           | 6,77 %          |
|                 | Žena  | 3.314         | 9,44 %          | 2.955         | 8,70 %          | 2.556           | 7,65 %          |
| od 30-34 god.   | Svega | 5.214         | 7,88 %          | 4.606         | 7,45 %          | 4.247           | 7,24 %          |
|                 | Žena  | 3.148         | 8,97 %          | 2.906         | 8,55 %          | 2.758           | 8,26 %          |
| od 35-39 god.   | Svega | 7.973         | 12,04 %         | 7.228         | 11,70 %         | 6.717           | 11,45 %         |
|                 | Žena  | 4.762         | 13,57 %         | 4.553         | 13,40 %         | 4.443           | 13,30 %         |
| od 40-44 god.   | Svega | 7.246         | 10,95 %         | 6.652         | 10,76 %         | 6.275           | 10,70 %         |
|                 | Žena  | 3.942         | 11,23 %         | 3.785         | 11,14 %         | 3.795           | 11,36 %         |
| od 45-49 god.   | Svega | 7.124         | 10,76 %         | 6.897         | 11,16 %         | 6.402           | 10,92 %         |
|                 | Žena  | 3.862         | 11,01 %         | 3.783         | 11,14 %         | 3.651           | 10,93 %         |
| od 50-54 god.   | Svega | 6.932         | 10,47 %         | 6.577         | 10,64 %         | 6.250           | 10,66 %         |
|                 | Žena  | 3.655         | 10,42 %         | 3.565         | 10,49 %         | 3.500           | 10,48 %         |
| od 55-59 god.   | Svega | 7.046         | 10,64 %         | 7.289         | 11,79 %         | 7.141           | 12,18 %         |
|                 | Žena  | 3.575         | 10,19 %         | 3.775         | 11,11 %         | 3.802           | 11,38 %         |
| Preko 60 god.   | Svega | 6.478         | 9,79 %          | 7.239         | 11,71 %         | 7.932           | 13,52 %         |
|                 | Žena  | 2.656         | 7,57 %          | 3.161         | 9,30 %          | 3.621           | 10,84 %         |
| Ukupno          | Svega | <b>66.202</b> | <b>100,00 %</b> | <b>61.801</b> | <b>100,00 %</b> | <b>58.647</b>   | <b>100,00 %</b> |
|                 | Žena  | <b>35.089</b> | <b>100,00 %</b> | <b>33.972</b> | <b>100,00 %</b> | <b>33.409</b>   | <b>100,00 %</b> |

U prethodnoj tabeli dat je pregled nezaposlenih osoba u odnosu na starosnu i spolnu strukturu za 2016., 2017., i oktobar 2018. godine. Uočljivo je da je veliki broj nezaposlenih osoba u dobnoj granici od 20 do 55 godina starosti, odnosno u dobi najveće radne aktivnosti.

U oktobru 2018. godine broj mladih nezaposlenih osoba u skupini od 20-34 godine starosti je 17.096 osoba ili 29% u odnosu na ukupan broj nezaposlenih u ovom periodu. Broj nezaposlenih žena u oktobru 2018. godine u odnosu na 2017. godinu smanjio se za 563 osobe.

Veliki broj nezaposleni osoba je u dobno granici od 55-59 godina, njih 7.141 osoba i stariji od 60 godina njih 7.932 osobe, dakle teže zapošljive kategorije. Zbog ovih podataka neohodno je pokrenuti nove projekte zapošljavanja teško zapošljivih kategorija.

*Tabela br. 5.4.: Pregled nezaposlenih osoba u oktobru 2018. godine u odnosu na dužinu čekanja zaposlenja i starosnu strukturu*

| Dužina čekanja zaposlenja | Spol          | Starosna struktura |               |               |               |               |               |               |               |               |               |               |               | Ukupno        |
|---------------------------|---------------|--------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|                           |               | od 15-18 god.      | od 19-20 god. | od 21-24 god. | od 25-27 god. | od 28-30 god. | od 31-35 god. | od 36-40 god. | od 41-45 god. | od 46-50 god. | od 51-55 god. | od 56-60 god. | od 61-65 god. |               |
| Do godine                 | Ukupno        | 671                | 1449          | 656           | 379           | 134           | 131           | 120           | 139           | 119           | 201           | 218           | 63            | <b>4.280</b>  |
|                           | Žena          | 295                | 716           | 440           | 253           | 81            | 89            | 84            | 102           | 73            | 88            | 80            | 27            | <b>2.328</b>  |
| 1-2 godine                | Ukupno        | 99                 | 1025          | 526           | 299           | 143           | 127           | 89            | 113           | 157           | 372           | 320           | 85            | <b>3.355</b>  |
|                           | Žena          | 60                 | 508           | 320           | 209           | 98            | 91            | 60            | 72            | 72            | 151           | 98            | 35            | <b>1.774</b>  |
| 2-3 godine                | Ukupno        | 46                 | 320           | 876           | 250           | 159           | 87            | 64            | 72            | 92            | 93            | 94            | 40            | <b>2.193</b>  |
|                           | Žena          | 36                 | 164           | 491           | 190           | 107           | 62            | 45            | 58            | 63            | 38            | 39            | 14            | <b>1.307</b>  |
| 3-4 godine                | Ukupno        | 18                 | 71            | 1261          | 218           | 195           | 102           | 76            | 96            | 91            | 124           | 148           | 48            | <b>2.448</b>  |
|                           | Žena          | 12                 | 44            | 700           | 159           | 140           | 72            | 56            | 77            | 62            | 72            | 68            | 16            | <b>1.478</b>  |
| 4-5 godina                | Ukupno        | 0                  | 39            | 1188          | 171           | 199           | 125           | 84            | 92            | 88            | 151           | 125           | 42            | <b>2.304</b>  |
|                           | Žena          | 0                  | 28            | 612           | 129           | 150           | 93            | 67            | 72            | 55            | 87            | 61            | 14            | <b>1.368</b>  |
| 5-8 godina                | Ukupno        | 0                  | 12            | 1404          | 1293          | 588           | 557           | 262           | 261           | 243           | 333           | 304           | 128           | <b>5.385</b>  |
|                           | Žena          | 0                  | 10            | 804           | 778           | 432           | 410           | 183           | 187           | 165           | 172           | 152           | 54            | <b>3.347</b>  |
| 8-10 godina               | Ukupno        | 0                  | 0             | 52            | 1184          | 764           | 537           | 256           | 196           | 198           | 370           | 307           | 118           | <b>3.982</b>  |
|                           | Žena          | 0                  | 0             | 42            | 704           | 451           | 398           | 180           | 142           | 114           | 212           | 191           | 54            | <b>2.488</b>  |
| 10-15 godina              | Ukupno        | 0                  | 0             | 0             | 175           | 2060          | 3657          | 1813          | 1526          | 1453          | 1621          | 1324          | 601           | <b>14.230</b> |
|                           | Žena          | 0                  | 0             | 0             | 134           | 1295          | 2277          | 1075          | 903           | 827           | 908           | 672           | 282           | <b>8.373</b>  |
| 15 godina i više          | Ukupno        | 0                  | 0             | 1             | 0             | 5             | 1394          | 3511          | 3907          | 3809          | 3876          | 2766          | 1201          | <b>20.470</b> |
|                           | Žena          | 0                  | 0             | 1             | 0             | 4             | 951           | 2045          | 2038          | 2069          | 2074          | 1218          | 546           | <b>10.946</b> |
| <b>Ukupno</b>             | <b>Ukupno</b> | <b>834</b>         | <b>2.916</b>  | <b>5.964</b>  | <b>3.969</b>  | <b>4.247</b>  | <b>6.717</b>  | <b>6.275</b>  | <b>6.402</b>  | <b>6.250</b>  | <b>7.141</b>  | <b>5.606</b>  | <b>2.326</b>  | <b>58.647</b> |
|                           | <b>Žena</b>   | <b>403</b>         | <b>1.470</b>  | <b>3.410</b>  | <b>2.556</b>  | <b>2.758</b>  | <b>4.443</b>  | <b>3.795</b>  | <b>3.651</b>  | <b>3.500</b>  | <b>3.802</b>  | <b>2.579</b>  | <b>1.042</b>  | <b>33.409</b> |

U tabeli broj 5.4. data je detaljna prezentacija podataka broja nezaposlenih osoba u oktobru 2018. godine, sa ciljem izvršenja analize podataka u pogledu dužine čekanja zaposlenja nezaposlenih osoba, posmatrano po starosnim grupama i spolnoj strukturi nezaposlenih osoba.

Na osnovu uvida u prethodnu tabelu, uočava se sljedeće:

- Posmatrano po svim starosnim skupinama: do godinu dana posao traži 7,3% nezaposlenih osoba, od 1 do 2 godine 5,7%, od 2 do 3 godine 3,73%, od 3 do 4 godina 4,17%, od 4 do 5 godina 3,92%, od 5 do 8 godina 9,18%, od 8 do 10 godina 6,78%, od 10 do 15 godina 21,26% i preko 15 godina 34,9%.
- U starosnoj dobi do 35 godina posao traži 24.647 osoba, odnosno 42,26%, što je za 7.300 osoba manje nego u istom periodu 2017. godine.
- U starosnoj dobi iznad 35 godina posao traži 34.000 osoba, odnosno 57,74%, što je za 1.082 osobe manje nego u istom periodu 2017. godine.

Analizirajući podatke u prethodnoj tabeli uočava se da najviše osoba koje su prijavljene u Službi za zapošljavanje, na posao čekaju više od 15 godina i to 20.470 osoba. Čak 14.230 osoba, se nalazi na evidenciji nezaposlenih od 10 do 15 godina, što je sigurno teže zapošljiva kategorija s obzirom na vrijeme provedeno na birou. Zbog navedene činjenice o starosnoj strukturi i vremenu provedenom na evidenciji nezaposlenih u Službi, neophodna je kontinuirana edukacija i unapređenje znanja o novim tehnološkim dostignućima, savremenim proizvodnim procesima, kao i vještinama koje se traže na tržištu rada, jer sa dužim vremenom provedenim na evidenciji nezaposlenih gube na kvalitetu znanja i kvalitetu postojećih vještina

Prema starosnoj strukturi najviše nezaposlenih osoba je u dobi od 51-55 godina, i to 7.141 osoba, od čega je 3.802 žena, potom od 31-35 godina 6.717 osoba, od čega 4.443 žena.

Iz pregleda nezaposlenih osoba u odnosu na dužinu čekanja zaposlenja uočljivo je da je nezaposlenost u Zeničko-dobojskom kantonu dugoročnog (strukturnog) karaktera, jer 92,7% nezaposlenih na evidenciji nezaposlenih se nalazi duže od 12 mjeseci.

***Tabela br. 5.5.: Pregled nezaposlenih osoba u odnosu na starosnu dob po općinama kantona za 09. 2018. godinu***

| Područje      | do 35 g.      |             | 35 do 45g.    |             | preko 45.g.   |             | Ukupno        |
|---------------|---------------|-------------|---------------|-------------|---------------|-------------|---------------|
|               | NO            | %           | NO            | %           | NO            | %           |               |
| Breza         | 694           | 42,1        | 299           | 18,1        | 655           | 39,7        | <b>1.648</b>  |
| Doboj-Jug     | 256           | 35,6        | 155           | 21,5        | 309           | 42,9        | <b>720</b>    |
| Kakanj        | 3.371         | 54,9        | 1.197         | 19,5        | 1.571         | 25,6        | <b>6.139</b>  |
| Maglaj        | 1.390         | 33,4        | 1.021         | 24,5        | 1.751         | 42,1        | <b>4.162</b>  |
| Olovo         | 558           | 38,1        | 292           | 20,0        | 613           | 41,9        | <b>1.463</b>  |
| Tešanj        | 2.199         | 38,3        | 1.242         | 21,6        | 2.305         | 40,1        | <b>5.746</b>  |
| Usora         | 171           | 25,5        | 135           | 20,1        | 365           | 54,4        | <b>671</b>    |
| Vareš         | 342           | 33,3        | 169           | 16,5        | 515           | 50,2        | <b>1.026</b>  |
| Visoko        | 2.557         | 40,1        | 1.423         | 22,3        | 2.404         | 37,7        | <b>6.384</b>  |
| Zavidovići    | 2.846         | 43,0        | 1.415         | 21,4        | 2.350         | 35,5        | <b>6.611</b>  |
| Grad Zenica   | 8.404         | 42,9        | 4.386         | 22,4        | 6.786         | 34,7        | <b>19.576</b> |
| Žepče         | 1.859         | 41,3        | 943           | 21,0        | 1.699         | 37,7        | <b>4.501</b>  |
| <b>Ukupno</b> | <b>24.647</b> | <b>42,0</b> | <b>12.677</b> | <b>21,6</b> | <b>21.323</b> | <b>36,4</b> | <b>58.647</b> |

U tabeli broj 5.5. dat je pregled podataka o nezaposlenim osobama u odnosu na starosnu dob po općinama kantona za oktobar 2018. godinu. Uočljivo je da je u dobnoj granici do 35 godina

najveći broj nezaposlenih u općini Kakanj -54,9 %, od 35-45 godina u općini Maglaj-24,5% i stariji od 45 godina u općini Usora-54,4 %.

**Tabela 5.6. Pregled nezaposlenih osoba u odnosu na stručno obrazovanje za period 2016.-09.2018. godina**

| <b>2016. godina</b>    |               |                     |                                        |            |               |            |            |               |              |               |
|------------------------|---------------|---------------------|----------------------------------------|------------|---------------|------------|------------|---------------|--------------|---------------|
| <b>BIRO</b>            | <b>Ukupno</b> | <b>od toga žena</b> | <b>PO STEPENU STRUČNOG OBRAZOVANJA</b> |            |               |            |            |               |              |               |
|                        |               |                     | <b>VSS</b>                             | <b>VŠS</b> | <b>SSS</b>    | <b>NSS</b> | <b>VKV</b> | <b>KV</b>     | <b>PKV</b>   | <b>NKV</b>    |
| Breza                  | <b>1.836</b>  | 1.208               | 157                                    | 21         | 685           | 8          | 8          | 562           | 30           | 365           |
| Doboj-Jug              | <b>852</b>    | 432                 | 27                                     | 0          | 189           | 3          | 4          | 336           | 16           | 277           |
| Kakanj                 | <b>6.721</b>  | 3.515               | 486                                    | 36         | 1.456         | 10         | 30         | 2.815         | 160          | 1.728         |
| Maglaj                 | <b>4.834</b>  | 2.718               | 164                                    | 12         | 743           | 0          | 17         | 1.734         | 155          | 2.009         |
| Olovo                  | <b>1.727</b>  | 887                 | 91                                     | 4          | 550           | 0          | 1          | 479           | 8            | 594           |
| Tešanj                 | <b>6.995</b>  | 3.337               | 302                                    | 24         | 1.267         | 7          | 43         | 2.776         | 289          | 2.287         |
| Usora                  | <b>824</b>    | 432                 | 16                                     | 3          | 147           | 0          | 7          | 367           | 16           | 268           |
| Vareš                  | <b>1.185</b>  | 629                 | 68                                     | 5          | 326           | 9          | 5          | 402           | 26           | 344           |
| Visoko                 | <b>7.190</b>  | 3.799               | 453                                    | 45         | 1.609         | 0          | 19         | 2.943         | 47           | 2.074         |
| Zavidovići             | <b>7.073</b>  | 3.421               | 320                                    | 19         | 1.777         | 0          | 17         | 2.751         | 149          | 2.040         |
| Zenica                 | <b>22.003</b> | 12.123              | 1.342                                  | 136        | 5.649         | 112        | 191        | 8.163         | 780          | 5.630         |
| Žepče                  | <b>4.962</b>  | 2.588               | 159                                    | 17         | 1.094         | 0          | 21         | 1.954         | 266          | 1.451         |
| <b>UKUPNO</b>          | <b>66.202</b> | <b>35.089</b>       | <b>3.585</b>                           | <b>322</b> | <b>15.492</b> | <b>149</b> | <b>363</b> | <b>25.282</b> | <b>1.942</b> | <b>19.067</b> |
| <b>2017. godina</b>    |               |                     |                                        |            |               |            |            |               |              |               |
| <b>BIRO</b>            | <b>Ukupno</b> | <b>od toga žena</b> | <b>PO STEPENU STRUČNOG OBRAZOVANJA</b> |            |               |            |            |               |              |               |
|                        |               |                     | <b>VSS</b>                             | <b>VŠS</b> | <b>SSS</b>    | <b>NSS</b> | <b>VKV</b> | <b>KV</b>     | <b>PKV</b>   | <b>NKV</b>    |
| Breza                  | <b>1.735</b>  | 1.147               | 135                                    | 13         | 630           | 6          | 4          | 543           | 25           | 379           |
| Doboj-Jug              | <b>757</b>    | 415                 | 29                                     | 0          | 163           | 3          | 2          | 286           | 18           | 256           |
| Kakanj                 | <b>6.441</b>  | 3.518               | 474                                    | 32         | 1.412         | 11         | 42         | 2.599         | 150          | 1.721         |
| Maglaj                 | <b>4.350</b>  | 2.611               | 160                                    | 10         | 677           | 0          | 14         | 1.489         | 144          | 1.856         |
| Olovo                  | <b>1.644</b>  | 898                 | 85                                     | 4          | 517           | 0          | 1          | 454           | 9            | 574           |
| Tešanj                 | <b>6.111</b>  | 3.031               | 225                                    | 23         | 1.099         | 5          | 37         | 2.373         | 252          | 2.097         |
| Usora                  | <b>709</b>    | 390                 | 16                                     | 4          | 119           | 0          | 7          | 305           | 15           | 243           |
| Vareš                  | <b>1.091</b>  | 584                 | 47                                     | 4          | 311           | 7          | 9          | 367           | 23           | 323           |
| Visoko                 | <b>6.738</b>  | 3.698               | 414                                    | 45         | 1.476         | 0          | 17         | 2.762         | 48           | 1.976         |
| Zavidovići             | <b>7.027</b>  | 3.477               | 294                                    | 21         | 1.782         | 0          | 17         | 2.744         | 149          | 2.020         |
| Zenica                 | <b>20.541</b> | 11.679              | 1.327                                  | 134        | 5.243         | 109        | 180        | 7.414         | 712          | 5.422         |
| Žepče                  | <b>4.657</b>  | 2.524               | 148                                    | 13         | 1.030         | 0          | 14         | 1.803         | 239          | 1.410         |
| <b>UKUPNO</b>          | <b>61.801</b> | <b>33.972</b>       | <b>3.354</b>                           | <b>303</b> | <b>14.459</b> | <b>141</b> | <b>344</b> | <b>23.139</b> | <b>1.784</b> | <b>18.277</b> |
| <b>09.2018. godina</b> |               |                     |                                        |            |               |            |            |               |              |               |
| <b>BIRO</b>            | <b>Ukupno</b> | <b>od toga žena</b> | <b>PO STEPENU STRUČNOG OBRAZOVANJA</b> |            |               |            |            |               |              |               |
|                        |               |                     | <b>VSS</b>                             | <b>VŠS</b> | <b>SSS</b>    | <b>NSS</b> | <b>VKV</b> | <b>KV</b>     | <b>PKV</b>   | <b>NKV</b>    |
| Breza                  | <b>1.648</b>  | 1.127               | 124                                    | 13         | 588           | 0          | 2          | 520           | 33           | 368           |
| Doboj-Jug              | <b>720</b>    | 395                 | 28                                     | 0          | 163           | 4          | 2          | 277           | 13           | 233           |
| Kakanj                 | <b>6.139</b>  | 3.534               | 468                                    | 30         | 1.391         | 11         | 29         | 2.403         | 147          | 1.660         |
| Maglaj                 | <b>4.162</b>  | 2.572               | 143                                    | 10         | 680           | 0          | 13         | 1.404         | 143          | 1.769         |
| Olovo                  | <b>1.463</b>  | 839                 | 74                                     | 3          | 463           | 0          | 1          | 397           | 7            | 518           |
| Tešanj                 | <b>5.746</b>  | 2.992               | 236                                    | 20         | 1.083         | 6          | 38         | 2.185         | 216          | 1.962         |
| Usora                  | <b>671</b>    | 377                 | 21                                     | 3          | 110           | 0          | 5          | 294           | 15           | 223           |
| Vareš                  | <b>1.026</b>  | 566                 | 50                                     | 4          | 301           | 8          | 6          | 342           | 19           | 296           |
| Visoko                 | <b>6.384</b>  | 3.626               | 402                                    | 40         | 1.452         | 0          | 18         | 2.581         | 44           | 1.847         |

|               |               |               |              |            |               |            |            |               |              |               |
|---------------|---------------|---------------|--------------|------------|---------------|------------|------------|---------------|--------------|---------------|
| Zavidovići    | <b>6.611</b>  | 3.407         | 295          | 20         | 1.652         | 0          | 17         | 2.590         | 148          | 1.889         |
| Zenica        | <b>19.576</b> | 11.456        | 1.286        | 128        | 5.029         | 99         | 171        | 7.003         | 657          | 5.203         |
| Žepče         | <b>4.501</b>  | 2.518         | 139          | 15         | 1.026         | 0          | 12         | 1.696         | 226          | 1.387         |
| <b>UKUPNO</b> | <b>58.647</b> | <b>33.409</b> | <b>3.266</b> | <b>286</b> | <b>13.938</b> | <b>128</b> | <b>314</b> | <b>21.692</b> | <b>1.668</b> | <b>17.355</b> |

U tabeli broj 5.6. dat je pregled podataka o nezaposlenim osobama po općinama i po starosnoj dobi za 2016., 2017. i oktobar 2018. godine. Evidentirani broj nezaposlenih u oktobru 2018. godine je manji za 3.154 osobe u odnosu na 2017. godinu.

Najveći broj nezaposlenih osoba u oktobru 2018. godini je sa kvalifikacijom KV (21.692), NKV(17.355), SSS (13.938) i VSS (3.266).

*Tabela br. 5.7.: Pregled nezaposlenih osoba koje su novoprijavljene, brisane sa evidencija i zaposlene uz posredovanje službe ZE-DO kantona*

| Godina   | Obilježje                            |                 | Breza        | Doboj-Jug  | Kakanj       | Maglaj       | Olovo        | Tešanj       | Usora      | Varoš        | Visoko       | Zavidovići   | Zenica        | Žepče        | UKUPNO        |
|----------|--------------------------------------|-----------------|--------------|------------|--------------|--------------|--------------|--------------|------------|--------------|--------------|--------------|---------------|--------------|---------------|
| 2016.    | od<br>1.1.2016.<br>do<br>31.12.2016. | Novoprijavljeni | 631          | 322        | 2.007        | 1.287        | 522          | 3.075        | 164        | 340          | 2.246        | 1.973        | 6.426         | 1.737        | <b>20.730</b> |
|          |                                      | Brisani         | 724          | 432        | 2.253        | 1.463        | 649          | 3.629        | 275        | 474          | 2.665        | 2.286        | 7.288         | 1.811        | <b>23.949</b> |
|          |                                      | Zaposleni       | 489          | 275        | 1.522        | 1.069        | 234          | 2.648        | 142        | 299          | 1.884        | 1.631        | 4.937         | 1.135        | <b>16.265</b> |
|          | Ukupno NO                            |                 | 1.836        | 852        | 6.721        | 4.834        | 1.727        | 6.995        | 824        | 1.185        | 7.190        | 7.073        | 22.003        | 4.962        | <b>66.202</b> |
|          | Zdravstvena zaštita                  |                 | 1.465        | 586        | 4.172        | 2.670        | 1.358        | 5.329        | 579        | 963          | 6.006        | 5.449        | 18.451        | 4.111        | <b>51.139</b> |
| 2017.    | od<br>1.1.2017.<br>do<br>31.10.2017. | Novoprijavljeni | 563          | 277        | 2.025        | 1.152        | 452          | 2.329        | 120        | 336          | 1.886        | 2.485        | 5.834         | 1.290        | <b>18.749</b> |
|          |                                      | Brisani         | 722          | 650        | 375          | 2.357        | 1541         | 486          | 3218       | 213          | 422          | 2.318        | 2.396         | 7.312        | <b>22.010</b> |
|          |                                      | Zaposleni       | 481          | 276        | 1.719        | 1164         | 191          | 2.490        | 79         | 303          | 1.723        | 1.638        | 5.380         | 1.109        | <b>16.553</b> |
|          | Ukupno NO                            |                 | <b>1.753</b> | <b>759</b> | <b>6.377</b> | <b>4.432</b> | <b>1.629</b> | <b>6.272</b> | <b>732</b> | <b>1.098</b> | <b>6.778</b> | <b>7.184</b> | <b>20.727</b> | <b>4.636</b> | <b>62.377</b> |
|          | Zdravstvena zaštita                  |                 | 1.392        | 518        | 4.439        | 2.595        | 1.340        | 4.740        | 509        | 891          | 5.695        | 5.714        | 17.412        | 3.836        | <b>49.081</b> |
| 10.2018. | od<br>1.1.2018.<br>do<br>31.10.2018. | Novoprijavljeni | 525          | 281        | 1.795        | 1.153        | 360          | 2.265        | 143        | 311          | 1.942        | 1.849        | 5.846         | 1.183        | <b>17.653</b> |
|          |                                      | Brisani         | 597          | 308        | 2.093        | 1.318        | 524          | 2.650        | 179        | 363          | 2.277        | 2.192        | 6.882         | 1.318        | <b>20.701</b> |

|  |                     |           |                   |            |              |                   |                   |                   |            |                   |              |              |                    |                   |               |
|--|---------------------|-----------|-------------------|------------|--------------|-------------------|-------------------|-------------------|------------|-------------------|--------------|--------------|--------------------|-------------------|---------------|
|  | 18                  | Zaposleni | 460               | 197        | 1.420        | 996               | 133               | 2.03<br>4         | 103        | 251               | 1.512        | 1.587        | 4.827              | 871               | <b>14.391</b> |
|  | <b>Ukupno NO</b>    |           | <b>1.64<br/>8</b> | <b>720</b> | <b>6.139</b> | <b>4.16<br/>2</b> | <b>1.46<br/>3</b> | <b>5.74<br/>6</b> | <b>671</b> | <b>1.02<br/>6</b> | <b>6.384</b> | <b>6.611</b> | <b>19.57<br/>6</b> | <b>4.50<br/>1</b> | <b>58.647</b> |
|  | Zdravstvena zaštita |           | 1.30<br>5         | 519        | 4.196        | 2.57<br>6         | 1.24<br>3         | 4.43<br>9         | 468        | 829               | 5.408        | 5.244        | 16.54<br>0         | 3.75<br>2         | <b>46.518</b> |

U tabeli br. 5.7. dat je pregled novoprijavljenih nezaposlenih osoba, brisanih osoba sa evidencije, te zaposlenih osoba, sa osvrtom na podatke o ostvarivanju zdravstvene zaštite službeno registrovanih nezaposlenih osoba.

U 2018. godini do oktobra mjeseca, broj brisanih iz evidencije nezaposlenih osoba zbog zaposlenja u Zeničko-dobojskom kantonu je iznosio 14.391, što je za 2.142 osoba manje nego nego u 2017. godini. Najveći broj brisanih zbog zaposlenja je u Zenici 4.827 osoba i Tešnju 2.034, a najmanji u Usori 103 osoba i Olovu 133 osoba.

Učešće korisnika prava na zdravstveno osiguranje u ukupnom broju nezaposlenih osoba u 2016. godini sa 77,24% (51.139 osoba), u 2017. godini sa 78,69% (49.081 osoba) a do kraja oktobra mjeseca 2018. godine 79,31 % (46.518 osoba). Prema datim podacima uočava se veliki broj osoba koje ostvaruju pravo na zdravstvenu zaštitu putem Službe za zapošljavanje. Iz ovoga je vidljivo da Služba za zapošljavanje veliki dio svojih resursa, kako materijalnih tako i ljudskih, koristi za regulisanje prava iz zdravstvenog osiguranja nezaposlenih osoba. Stoga je neophodno što hitnije donijeti propise kako bi se administriranje zdravstvene zaštite nezaposlenih osoba izmjestilo iz ovog resora, kako bi Služba svoje kapacitete usmjerila na vršenje osnovne djelatnosti, a to je posredovanje u zapošljavanju.

**Tabela 5.8.: Pregled nezaposlenih osoba prema podacima Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona sa 30.09.2018. godine**

| R<br>B | Aplikacija - obilježje                                                       | Godina  | UKUPN<br>O    | Zenic<br>a | Brez<br>a | Doboj-<br>Jug | Kaka<br>nj | Magl<br>aj | Olov<br>o | Teša<br>nj | Usor<br>a | Vare<br>š | Visok<br>o | Zavidovi<br>ći | Žepč<br>e |
|--------|------------------------------------------------------------------------------|---------|---------------|------------|-----------|---------------|------------|------------|-----------|------------|-----------|-----------|------------|----------------|-----------|
| 1      | Ukupan broj lica koja traže<br>ZAPOSLENJE                                    | 2016.   | <b>66.202</b> | 22.003     | 1.836     | 852           | 6.721      | 4.834      | 1.727     | 6.995      | 824       | 1.185     | 7.190      | 7.073          | 4.962     |
|        |                                                                              | 2017.   | <b>61.801</b> | 20.541     | 1.735     | 757           | 6.441      | 4.350      | 1.644     | 6.111      | 709       | 1.091     | 6.738      | 7.027          | 4.657     |
|        |                                                                              | 09.2018 | <b>58.647</b> | 19.576     | 1.648     | 720           | 6.139      | 4.162      | 1.463     | 5.746      | 671       | 1.026     | 6.384      | 6.611          | 4.501     |
| 2      | Demobilisana lica                                                            | 2016.   | <b>9.861</b>  | 2.728      | 185       | 190           | 573        | 872        | 186       | 1.527      | 208       | 264       | 1.258      | 988            | 882       |
|        |                                                                              | 2017.   | <b>8.913</b>  | 2.530      | 179       | 156           | 541        | 763        | 167       | 1.325      | 188       | 246       | 1.115      | 903            | 800       |
|        |                                                                              | 09.2018 | <b>8.203</b>  | 2.364      | 165       | 140           | 504        | 707        | 154       | 1.186      | 173       | 224       | 983        | 850            | 753       |
| 3      | Broj nezaposlenih - RVI                                                      | 2016.   | <b>723</b>    | 193        | 11        | 14            | 38         | 87         | 13        | 87         | 13        | 18        | 69         | 117            | 63        |
|        |                                                                              | 2017.   | <b>662</b>    | 184        | 11        | 12            | 38         | 80         | 11        | 79         | 10        | 15        | 55         | 107            | 60        |
|        |                                                                              | 09.2018 | <b>640</b>    | 181        | 13        | 10            | 35         | 78         | 11        | 67         | 11        | 15        | 53         | 101            | 65        |
| 4      | Broj evidentiranih<br>nezaposlenih lica članova<br>porodica poginulih boraca | 2016.   | <b>678</b>    | 140        | 16        | 6             | 96         | 6          | 11        | 63         | 9         | 1         | 104        | 20             | 206       |
|        |                                                                              | 2017.   | <b>735</b>    | 227        | 23        | 6             | 96         | 2          | 10        | 54         | 7         | 5         | 91         | 19             | 195       |
|        |                                                                              | 09.2018 | <b>660</b>    | 197        | 18        | 4             | 77         | 1          | 8         | 48         | 7         | 4         | 93         | 17             | 186       |
| 5      | Broj evidentiranih<br>nezaposlenih lica ostalih<br>invalida                  | 2016.   | <b>865</b>    | 352        | 26        | 11            | 85         | 95         | 4         | 85         | 5         | 17        | 31         | 47             | 107       |
|        |                                                                              | 2017.   | <b>897</b>    | 354        | 27        | 7             | 88         | 91         | 3         | 93         | 6         | 19        | 43         | 60             | 106       |
|        |                                                                              | 09.2018 | <b>909</b>    | 351        | 26        | 8             | 82         | 104        | 3         | 84         | 6         | 22        | 47         | 72             | 104       |
| 6      | Ostala nezaposlena lica                                                      | 2016.   | <b>54.075</b> | 18.590     | 1.598     | 631           | 5.929      | 3.774      | 1.513     | 5.233      | 589       | 885       | 5.728      | 5.901          | 3.704     |
|        |                                                                              | 2017.   | <b>50.597</b> | 17.246     | 1.495     | 576           | 5.678      | 3.414      | 1.453     | 4.560      | 498       | 806       | 5.434      | 5.938          | 3.496     |
|        |                                                                              | 09.2018 | <b>48.235</b> | 16.483     | 1.426     | 558           | 5.441      | 3.272      | 1.287     | 4.361      | 474       | 761       | 5.208      | 5.571          | 3.393     |

Prema tabeli 5.8. na evidenciji Službe za zapošljavanje u septembru 2018. godine registrirano je 3.730 nezaposlenih osoba manje nego u istom periodu 2017. godine. Evidentirane su 8.203 nezaposlene osobe, demobilizirani borci. Najveći broj je evidentiran u Gradu Zenica 2.364 osobe, Tešnju 1.186 osoba i Visokom 983 osobe. U odnosu na isti period 2017. godine u Gradu Zenica je ovaj broj smanjen za 181 osobu, u Tešnju za 167 osoba i Visokom za 149 osoba.

***Tabela br. 5.9.: Kvalifikaciona struktura osoba koje traže zaposlenje po općinama u Zeničko-dobojskom kantonu za oktobar 2018. godine***

| Biro       | Ukupno<br>Žene | Stepen stručnog obrazovanja |       |         |        |         |         |        |       |        |
|------------|----------------|-----------------------------|-------|---------|--------|---------|---------|--------|-------|--------|
|            |                | Ukupno                      | VSS   | VŠ<br>S | SSS    | NS<br>S | VK<br>V | KV     | PK    | NK     |
| Zenica     | Ukupno         | 19.576                      | 1.286 | 128     | 5.029  | 99      | 171     | 7.003  | 657   | 5.203  |
|            | Žena           | 11.456                      | 920   | 83      | 3.287  | 95      | 40      | 3.404  | 277   | 3.350  |
| Breza      | Ukupno         | 1.648                       | 124   | 13      | 588    | 0       | 2       | 520    | 33    | 368    |
|            | Žena           | 1.127                       | 78    | 11      | 422    | 0       | 0       | 316    | 30    | 270    |
| Doboj-Jug  | Ukupno         | 720                         | 28    | 0       | 163    | 4       | 2       | 277    | 13    | 233    |
|            | Žena           | 395                         | 21    | 0       | 104    | 2       | 0       | 135    | 4     | 129    |
| Kakanj     | Ukupno         | 6.139                       | 468   | 30      | 1.391  | 11      | 29      | 2.403  | 147   | 1.660  |
|            | Žena           | 3.534                       | 325   | 24      | 928    | 10      | 2       | 1.197  | 61    | 987    |
| Maglaj     | Ukupno         | 4.162                       | 143   | 10      | 680    | 0       | 13      | 1.404  | 143   | 1.769  |
|            | Žena           | 2.572                       | 90    | 6       | 477    | 0       | 1       | 718    | 66    | 1.214  |
| Olovo      | Ukupno         | 1.463                       | 74    | 3       | 463    | 0       | 1       | 397    | 7     | 518    |
|            | Žena           | 839                         | 48    | 3       | 256    | 0       | 0       | 195    | 2     | 335    |
| Tešanj     | Ukupno         | 5.746                       | 236   | 20      | 1.083  | 6       | 38      | 2.185  | 216   | 1.962  |
|            | Žena           | 2.992                       | 180   | 13      | 719    | 6       | 5       | 1.021  | 54    | 994    |
| Usora      | Ukupno         | 671                         | 21    | 3       | 110    | 0       | 5       | 294    | 15    | 223    |
|            | Žena           | 377                         | 16    | 3       | 78     | 0       | 0       | 136    | 8     | 136    |
| Vareš      | Ukupno         | 1.026                       | 50    | 4       | 301    | 8       | 6       | 342    | 19    | 296    |
|            | Žena           | 566                         | 29    | 2       | 190    | 8       | 0       | 136    | 5     | 196    |
| Visoko     | Ukupno         | 6.384                       | 402   | 40      | 1.452  | 0       | 18      | 2.581  | 44    | 1.847  |
|            | Žena           | 3.626                       | 293   | 27      | 929    | 0       | 2       | 1.344  | 27    | 1.004  |
| Zavidovići | Ukupno         | 6.611                       | 295   | 20      | 1.652  | 0       | 17      | 2.590  | 148   | 1.889  |
|            | Žena           | 3.407                       | 175   | 12      | 978    | 0       | 2       | 1.113  | 49    | 1.078  |
| Žepče      | Ukupno         | 4.501                       | 139   | 15      | 1.026  | 0       | 12      | 1.696  | 226   | 1.387  |
|            | Žena           | 2.518                       | 99    | 11      | 702    | 0       | 1       | 785    | 107   | 813    |
| UKUPNO     | Ukupno         | 58.647                      | 3.266 | 286     | 13.938 | 128     | 314     | 21.692 | 1.668 | 17.355 |
|            | Žena           | 33.409                      | 2.274 | 195     | 9.070  | 121     | 53      | 10.500 | 690   | 10.506 |

I dalje je najveći broj nezaposlenih osoba koje traže zaposlenje sa KV kvalifikacijom-21.692 osobe, NK-17.355 osoba i SSS-13.938 osoba.

Značajan je i broj nezaposlenih osoba sa VSS kvalifikacijom-3.266 osoba. Učešće visokoobrazovanog kadra u oktobru 2018. godine povećano je za 1.398 osoba u odnosu na isti period 2017. godine. U ukupnoj nezaposlenosti VSS kadar učestvuje sa 5,57%.

Velika nezaposlenost mladih je izvor drugih problema, kao što su ekonomska ovisnost, nemogućnost osamostaljivanja, visoka stopa rizika od siromaštva, mladi se teže odlučuju za bračnu zajednicu i planiranje porodice. U konačnici dolazi do mnogih poremećaja u kretanju društva u cjelini.

Zbog navedenog, Ministarstvo u saradnji sa JU Služba za zapošljavanje ZDK kontinuirano

implementira programe sufinansiranja zapošljavanja VSS, SSS i KV mladih osoba bez radnog iskustva kako bi se mladim osobama omogućilo aktivno sudjelovanje na tržištu rada. Ovaj projekat se pokazao kao izuzetno uspješan, jer po analizama koje radi Služba za zapošljavanje više od 50% mladih nakon odrađenog pripravničkog staža ostane da radi kod istog poslodavca.

U septembru 2018. godine registrirano je ukupno 58.647 nezaposlenih osoba od čega je 33.409 žena ili 56,9%. Najveći broj nezaposlenih je prijavljen u općini Zenica 19.576 ili 33,38%, općini Zavidovići 6.611 ili 11,27%, općini Visoko 6.384 nezaposlenih osoba ili 10,88%, u općini Kakanj 6.139 ili 10,46%.

**Tabela 5.10. Nezaposlene osobe na evidenciji - najbrojnija zanimanja po stručnoj spremi za oktobar 2018. godine**

| VSS                       | Ukupno | Žena | VŠS                       | Ukupno | Žena | SSS                | Ukupno | Žena | KV i VKV      | Ukupno | Žena |
|---------------------------|--------|------|---------------------------|--------|------|--------------------|--------|------|---------------|--------|------|
| Pravnik                   | 552    | 412  | Ekonomista                | 103    | 60   | Ekonomski tehničar | 2505   | 2000 | Prodavač      | 3560   | 3095 |
| Ekonomista                | 459    | 308  | Pravnik                   | 41     | 31   | Maturant gimnazije | 2039   | 1438 | Frizer        | 1910   | 1811 |
| Mašinski inženjer         | 143    | 56   | Učitelj predškolske djece | 16     | 15   | Mašinski tehničar  | 1174   | 464  | Bravar        | 1523   | 50   |
| Profesor engleskog jezika | 127    | 97   | Građevinski inženjer      | 15     | 10   | Medicinska sestra  | 1024   | 764  | Automehaničar | 1180   | 11   |
| Profesor razredne nastave | 109    | 106  | Mašinski inženjer         | 10     | 5    | Tehničar za drvo   | 518    | 312  | Kuhar         | 1133   | 889  |

Najbrojnija zanimanja osoba koje se nalaze na evidenciji nezaposlenih osoba sa VSS i VŠS stručnom spremom i dalje prevladavaju pravници i ekonomisti. Kod osoba sa SSS stručnom spremom najbrojniji su ekonomski tehničari i maturanti gimnazije, a kod osoba sa KV i VKV dominiraju prodavači kojih je 3.560.

## 6. AKTIVNOSTI USMJERENE NA SUZBIJANJU SIVE EKONOMIJE I RADA NA CRNO

Pojam „siva ekonomija“ kao široka ekonomska kategorija koja u sebe uključuje sve moguće pojavne oblike sivog tržišta, prije svega podrazumjeva zapošljavanje radne snage suprotno zakonu (rad na crno), neplaćanje poreza i doprinosa za zaposlene, izbjegavanje plaćanja poreza na promet i carina na kupljenu ili uvezenu robu, različite oblike nelojalne konkurencije, dodjeljivanje poslova i nabavku roba mimo zakonske procedure, neplaćanje kupljene robe u zakonskim rokovima i sl.

Sa stanovišta politike zapošljavanja, siva ekonomija ostavlja dugoročne posljedice na ekonomski i privredni razvoj regija i zemlje kao cjeline, ali i na radno sposobno stanovništvo koje se ne može legalno zaposliti. Posljedica toga je da ogromni kapital uložen u obrazovanje tog stanovništva propada, te se na indirektan način stvaraju socijalni slučajevi.

**Tabela br. 6.1. Broj osoba zatečenih u radu na crno u periodu 2015-09/2018. godina**

| Period | 2015. godina | 2016. godina | 2017. godina | 30.09.2018. godine |
|--------|--------------|--------------|--------------|--------------------|
|--------|--------------|--------------|--------------|--------------------|

|           |     |     |     |     |
|-----------|-----|-----|-----|-----|
| Januar    | 17  | 16  | 11  | 20  |
| Februar   | 27  | 38  | 40  | 27  |
| Mart      | 27  | 66  | 21  | 50  |
| April     | 64  | 63  | 63  | 59  |
| Maj       | 89  | 53  | 16  | 41  |
| Juni      | 49  | 90  | 33  | 13  |
| Juli      | 39  | 14  | 57  | 15  |
| Avgust    | 52  | 62  | 31  | 33  |
| Septembar | 36  | 27  | 24  | 18  |
| Oktober   | 79  | 19  | 70  | 0   |
| Novembar  | 51  | 35  | 18  | 0   |
| Decembar  | 32  | 36  | 15  | 0   |
| UKUPNO    | 562 | 519 | 432 | 276 |

U tabeli je prikazan broj osoba koje su bile zatečene u radu na crno po mjesecima u periodu 2015-09/2018. godina. Najveći broj osoba koje su radile na crno u 2015. godini bio je 562 osobe (najviše u maju-82 osobe), u 2016. godini je taj broj bio 519 (najveći u junu-90 osoba) a u 2017. godini 432 osobe (najveći broj u oktobru 70 osoba). Do septembra 2018. godine evidentirano je 276 osoba, a najviše u aprilu 59. Djelovanjem Kantonalne uprave za inspekcijske poslove u 2017. godini zaposlene su 124 osobe.

„Rad na crno“ i dalje ostaje objektivni problem, koji dovodi do pojave nelojalne konkurencije među poslodavcima, negativno utiče na prikupljanje sredstava u fondove, a ono što je takođe bitno jeste da zbog „rada na crno“ imamo i nerealne statističke podatke na osnovu kojih je potrebno planirati politike i pravce djelovanja.

JU Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona po preuzimanju spiskova lica zatečenih u radu „na crno“ od strane Kantonalne uprave za inspekcijske poslove radi na brisanju pomenutih lica sa evidencije, ukoliko se nalaze na evidenciji nezaposlenih.

Uvidom u spisak poslodavaca kod kojih je evidentiran „rad na crno“ uočljivo je da su to uglavnom poslodavci koji se bave uslužnom djelatnošću (trgovina, ugostiteljstvo).

Po dostavljanju spiskova lica radno angažovanih suprotno zakonu, od strane Kantonalne uprave za inspekcijske poslove, a na osnovu člana Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, tokom 2015. godine evidentirano je ukupno 562 osobe zatečene u „radu na crno“, a u 2016. godini 519 osoba. U 2017. do oktobra 2017. godini u „radu na crno“ zatečeno je ukupno 432 osoba od kojih je djelovanjem Kantonalne uprave za inspekcijske poslove zaposleno 124 osobe.

## **7. PROGRAMI I PROJEKTI ZAPOSŁJAVANJA, SAMOZAPOSŁJAVANJA, OBUKA I PREKVALIFIKACIJA U 2018. GODINI**

Vlada Zeničko-dobojskog kantona je na prijedlog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice u 2017. godini nastavila sa sufinansiranjem projekata i programa od značaja za smanjenje broja nezaposlenih na području Zeničko-dobojskog kantona.

Budžetom Zeničko-dobojskog kantona za 2018. godinu predviđena su sredstva za programe sufinansiranja zapošljavanja, samozapošljavanja, prekvalifikacija i stručnog osposobljavanja nezaposlenih osoba, u čijoj realizaciji učestvuje Vlada Zeničko-dobojskog kantona sa drugim

nivoima vlasti.

### **1- Program sufinansiranja zapošljavanja mladih osoba sa VSS, SSS i KV stručnom spremom bez radnog iskustva u 2018/19. godine iz grant sredstava Vlade Zeničko-dobojskog kantona.**

Vlada Zeničko-dobojskog kantona je u junu 2018. godine dala saglasnost na Program sufinansiranja zapošljavanja VSS, VŠS, SSS i KV mladih osoba bez radnog iskustva u 2018/2019. godini.

Programom sufinansiranja zapošljavanja VSS, VŠS, SSS i KV mladih osoba bez radnog iskustva u 2018/2019. godini, predviđeno je zapošljavanje mladih osoba dobi do 35 godina, bez radnog iskustva u struci, koje se nalaze na evidenciji Službe najmanje dan prije prijave poslodavca na Javni poziv, i koje aktivno traže posao. Istim je predviđeno sufinansiranje zapošljavanja mladih nezaposlenih osoba VSS/VŠS sprema u trajanju od 12 mjeseci, te sufinansiranje zapošljavanja mladih nezaposlenih osoba SSS/KV sprema u trajanju od 6 mjeseci, izuzev pripravnika VSS sprema medicinske struke, čije se zapošljavanje sufinansira u trajanju od 6 mjeseci.

Cilj Programa je da se kroz sufinansiranje omogući zapošljavanje mladih stručnih osoba sa VSS, VŠS, SSS i KV bez radnog iskustva u struci, te da im se omogući sticanje radnog iskustva u struci koje će im biti od pomoći za ravnopravno natjecanje za dobijanje zaposlenja na tržištu rada.

Osnovni mjesečni iznos poticaja je 350,00 KM i za VSS/VŠS sprema i za SSS/KV sprema, i isti obuhvata dio troškova obaveznih doprinosa i/ili dio neto plaće.

Osnovni iznos poticaja se može povećati za 50,00 KM mjesečno, ukoliko je u pitanju zapošljavanje nezaposlenih osoba koje su duže od šest mjeseci na evidenciji nezaposlenih od dana prijave poslodavca na Javni poziv.

Za realizaciju Programa je predviđeno ukupno 690.000,00 KM, koje obezbjeđuje Vlada Zeničko-dobojskog kantona i Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona, od čega je planirano sufinansiranje zapošljavanja 100 VSS/VŠS pripravnika i 100 SSS/KV pripravnika. Zaključno sa novembrom mjesecom zaključena su 84 ugovora sa poslodavcima i zaposleno su 122 pripravnika od čega 49 VSS.

Pri raspodjeli sredstava realnom i javnom sektoru, poslodavcima iz javnog sektora ne može se odobriti veći iznos od 40% ukupno raspoloživih sredstava.

### **2 - Stručno osposobljavanje, usavršavanje i zapošljavanje kandidata za poslove tapetara, šivača i stolara“za potrebe kompanije „Domus Arredi“ d.o.o. Zenica**

Kompanija „Domus Arredi“ doo Zenica je u sklopu svojih razvojnih planova i povećanja proizvodnih kapaciteta iskazalo potrebu za otvaranjem do maksimalno stotvadeset novih radnih mjesta u sektoru metalne industrije – (proizvodnja tapaciranog namještaja i namještaja od metala (kreveti, sofe, stolice, box spring), tapaciranje u koži i eko koži ili štofu do kraja 2018. godine.

Vlada Zeničko dobojskog kantona je u realizaciji ovog projekta učestvovala sa 36.250 KM, dok su ostatak sredstava obezbijedili kompanija „Domus Arredi“ d.o.o Zenica, Federalni zavod za zapošljavanje i Grad Zenica.

Uzimajući u obzir gore navedeno, zainteresirane strane su se dogovorile da za potrebe kompanije „Domus Arredi“ doo Zenica preko implementatora, Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona realizuju program stručnog osposobljavanja, odnosno pripreme za rad nezaposlenih lica za vještine tapatera, šivača i stolara na osnovu kojeg bi se zaposlilo maksimalno

stodvadeset novih radnika, a ostalim polaznicima obuke obezbijedili uslovi za konkurentnost na tržištu rada.

U toku je implementacija Projekta.

### **3 – Sufinansiranje projekta „Jačanje sistema srednjeg stručnog obrazovanja u Zeničko-dobojskom kantonu-II faza“**

Privredna komora Zeničko-dobojskog kantona je s ciljem povećanja kvaliteta srednjeg stručnog obrazovanja i pružanja podrške nezaposlenim mladim osobama za stvaranje većih pretpostavki za zapošljavanje u 2017. godini započela implementaciju Projekta „Jačanje sistema srednjeg stručnog obrazovanja u Zeničko-dobojskom kantonu“ koji se implementira u okviru Programa Prilika Plus podržanog i sufinansiranog od Vlade Švicarske.

U 2017. godini, u kojoj je Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice učestvovalo u sufinansiranju Projekta sa 27.000,00 KM, obučeno je ukupno 60 mladih osoba i to: 20 nezaposlenih osoba za zvanje certificirani zavarivač, 10 nezaposlenih osoba za zvanje CNC programer i operater i 30 nezaposlenih osoba za zvanje šivač. Trenutno je zaposleno 57 osoba a za zapošljavanje preostale 3 osobe Privredna komora koordinira sa poslodavcima

Ukupna vrijednost projekta za realizaciju II faze u 2018. godini je 183.698,00 KM. Vlada Švicarske finansira iznos od 133.698,00 KM a preostali iznos od 50.000,00 KM se sufinansira od strane domaćeg nivoa vlasti. Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice učestvuje sa 30.000,00 KM.

Uz Privredu komoru Zeničko-dobojskog kantona, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice i Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport koje je dalo salasnost za implementaciju navedenog projekta, ključni akteri za realizaciju Projekta su Ministarstvo za privredu, Pedagoški zavod Zenica, JU Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona, Metalurški institut „Kemal Kapetanović“, Mješovita srednja škola Zavidovići, Tehnička škola Zenica, Mješovita srednja industrijska škola Zenica, Mješovita srednja škola Kakanj, Mješovita srednja škola Tešanj, Mješovita srednja škola Zavidovići, Institut za zavarivanje Tuzla te kompanije sa područja Zeničko-dobojskog kantona.

Glavna ciljna grupa realizacije ovog projekta su mladi, do 35 godina starosti, kako bi se stvorili uslovi za njihovo zapošljavanje, a samim tim preduprijedile prisutne štetne posljedice njihove ogromno rastuće stope nezaposlenosti i odlaska iz BiH.

### **4- Projekti sufinansiranja zapošljavanja i samozapošljavanja u saradnji sa općinama Zeničko-dobojskog kantona**

**Općina Žepče-**Općina Žepče je za realizaciju projekta „Poticaj samozapošljavanja nezaposlenih osoba u općini Žepče“ iz svog Budžeta izdvojila 40.000,00 KM. Program je usmjeren ka poticaju mladih ljudi da pokrenu vlastiti biznis. Općina je raspisala je Javne pozive za učešće u programima samozapošljavanja nezaposlenih osoba i to: Javni poziv za prijavu korištenja poticajnih sredstava za novoosnovane subjekte male privrede registrirane prvi put 01.01.2017. godine, Javni poziv za prijavu korištenja sredstava namijenjenih poticaju nastupa na sajmovima i Javni poziv za učešće u programu poticaja za zapošljavanje i stručno osposobljavanje za rad u struci.

Ministarstvo u sufinansiranju Projekta učestvuje sa 25.000,00 KM.

**Općina Tešanj** - Kako bi osnažili podršku mladima da pokrenu vlastiti biznis i uspješno posluju, te doprinesu razvoju zajednice u 2018. godini Općina Tešanj je za realizaciju projekta „Start up ideje mladih“ u općini Tešanj koji je usmjeren ka poticaju mladih ljudi da pokrenu vlastiti biznis. Općina

Tešanj je osigurala sredstva u iznosu od 84.000,00 KM. S obzirom da je rezultat realizacije ovog projekta direktna podrška zapošljavanja mladih osoba Ministarstvo sufinansira realizaciju istog sa 25.000,00 KM.

**Općina Kakanj** – Općina Kakanj je za realizaciju projekta „Pokreni svoj posao u Kakanju“, a koji je usmjeren ka poticaju samozapošljavanja mladih nezaposlenih lica koja imaju poslovne ideje i predispozicije da kroz pokretanje vlastitog posla riješe svoj radnopravni status, izdvojila novčana sredstva u iznosu od 70.000,00 KM. S obzirom da je rezultat realizacije ovog projekta direktna podrška zapošljavanja mladih osoba Ministarstvo sufinansira realizaciju istog sa 25.000,00 KM.

## 8. AKTIVNOSTI NA ZAPOSŁJAVANJU U ZENIČKO-DOBOJSKOM KANTONU

### Poticaj zapošljavanja realizovanjem Programa posredstvom Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona

Aktivna politika zapošljavanja provodi se u skladu sa Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, Strategijom jačanja funkcije posredovanja u javnim službama zapošljavanja u Federaciji BiH i Programom rada Federalnog zavoda za zapošljavanje. Mjere aktivne politike zapošljavanja uglavnom su bile usmjerene na:

- poticanje zapošljavanja kod poznatog poslodavca,
- samozapošljavanje,
- obuku, stručno osposobljavanje i usavršavanje, dokvalifikaciju i prekvalifikaciju,
- pripremu nezaposlenih za tržište rada.

Realizacijom mjera aktivne politike zapošljavanja nastojalo se ostvariti zapošljavanje što većeg broja nezaposlenih u Kantonu radi jačanja njihove konkurentnosti na tržištu rada, sprečavanja dugotrajne nezaposlenosti, te stvaranja uvjeta za prvo radno iskustvo.

***Tabela broj 8.1. Pregled realizovanih programa sufinansiranja zapošljavanja i samozapošljavanja za period 01.01.2017 do 31.12.2017. godine***

| Naziv programa                                                                                          | Finansiran od strane                      | Utrošeno sredstava u KM | Broj zaposlenih osoba po programu |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|-------------------------|-----------------------------------|
| Programa sufinansiranja zapošljavanja VSS, SSS i KV mladih osoba bez radnog iskustva u 2016/2017 godini | Vlade ZDK                                 | 663.468,94              | 200                               |
| Prvo radno iskustvo 2017 - Jačanje konkurentnosti na tržištu rada                                       | Federalnog zavoda za zapošljavanje (FZZZ) | 611.676,00              | 177                               |
| Vaučer za posao 2017                                                                                    | FZZZ                                      | 1.178.400,00            | 491                               |
| Periodično zapošljavanje 2017                                                                           | FZZZ                                      | 829.620,00              | 419                               |

|                                                                                                                                                           |                                                          |            |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|------------|-----|
| Javni radovi 2017                                                                                                                                         | FZZZ                                                     | 21.600,00  | 25  |
| Program pripreme za rad 2017 - obukom do zaposlenja                                                                                                       | FZZZ                                                     | 112.468,00 | 62  |
| Program sufinansiranja samozapošljavanja START UP 2017                                                                                                    | FZZZ                                                     | 447.760,00 | 120 |
| <i>Program zapošljavanja Roma u 2017. godini</i>                                                                                                          | Vijeća ministara BiH                                     | 90.000     | 15  |
| Program sufinansiranja samozapošljavanja i zapošljavanja u oblasti poljoprivrede u 2017. godini                                                           | FZZZ 50% i 50% Federalno minist.poljopr.vod. i šumarstva | 124.465,24 | 31  |
| Program sufinansiranja zapošljavanja djece šehida i poginulih boraca                                                                                      | FZZZ 175.000 KM Vlada ZDK 100.000 KM                     | 266.280,00 | 52  |
| Program sufinansiranja zapošljavanja odgovarajućeg stručnog kadra za djecu sa poteškoćama u razvoju u osnovnom obrazovanju u redovnoj nastavi u FBiH 2017 | FZZZ                                                     | 67.200     | 16  |
| Programa sufinansiranja zapošljavanja u javnim univerzitetima/sveučilištima u Federaciji BiH 2017                                                         | FZZZ                                                     | 0          | 0   |
| Prvo radno iskustvo 2017 - Jačanje konkurentnosti na tržištu rada PLUS                                                                                    | FZZZ                                                     | 378.738,00 | 102 |
| Vaučer za posao 2017 PLUS                                                                                                                                 | FZZZ                                                     | 343.200,00 | 169 |
| Periodično zapošljavanje 2017 PLUS                                                                                                                        | FZZZ                                                     | 835.560,00 | 422 |
| Javni radovi 2017 PLUS                                                                                                                                    | FZZZ                                                     | 14.000,00  | 15  |
| Program sufinansiranja samozapošljavanja START UP 2017 PLUS                                                                                               | FZZZ                                                     | 427.245,00 | 111 |

## **8.1 Program sufinansiranja obuke, stručnog osposobljavanja i zapošljavanja nezaposlenih lica u 2018. godini za oblast metalne industrije**

Kompanija ArcelorMittal Zenica, d.o.o. je izrazila potrebu za stručnim osposobljavanjem 100 osoba radi obuke u trajanju od tri mjeseca, od čega 20 vozača dizalica, 30 operatera/upravljači postrojenja, te 50 radnika na održavanju, te nakon toga za zapošljavanje u trajanju od 6 mjeseci najmanje 75% osoba koje uspješno završe stručno osposobljavanje.

Programom će se omogućiti nezaposlenim osobama da steknu nova znanja i vještine odnosno unaprijede postojeće, a koje su neophodne za obavljanje radnih zadataka u ovoj oblasti, čime će ojačati konkurentnu ulogu na tržištu rada.

Ciljnu grupu za implementaciju Programa čine nezaposlene osobe bez obzira na radno iskustvo, spol, dob i stepen obrazovanja, prijavljene na evidenciju Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona. Mjesečni iznos sufinansiranja obuke iz sredstava Zavoda/Službe za povećanje kompetencija i sticanje dodatnih znanja i vještina nezaposlenih osoba je 150 KM po osobi.

Sredstva za poticaj su planirana u iznosu od 270.000 KM, 50% ovog iznosa finansira FZZZ a ostatak 50% sredstava obezbijedit će Služba iz kvote predviđene za Zeničko-dobojski kanton kroz Program Služba u zajedničkim projektima 2018.

Mjesečni iznos sufinansiranja zapošljavanja iz sredstava Zavoda/Službe po osobi je 500 KM.

Implementacijom ovog Programa, direktno će se doprinijeti smanjenju stope nezaposlenosti u Zeničko-dobojskom kantonu, kao i razvoju tržišta rada putem unapređenja i razvoja stručnih kadrova u oblasti metalne industrije, čime se u konačnici doprinosi i razvoju privrede Zeničko-dobojskog kantona, ali i Bosne i Hercegovine.

Pored navedenog, implementacija ovog Programa će doprinijeti usklađivanju stanja i uspostavu balansa između potreba metalne industrije odnosno potražnje radne snage i raspoloživog radnog kadra za ovu oblast na evidencijama nezaposlenih lica koje se vode kod Službe.

## **8.2 Prvo radno iskustvo 2018 - Jačanje konkurentnosti na tržištu rada**

„Prvo radno iskustvo 2018“ za mlade nezaposlene osobe dobi do 30 godina realizira se u kontinuitetu već nekoliko godina, s ciljem da se što većem broju mladih osoba omogući osposobljavanje za rad u struci i sticanje prvog radnog iskustva u zvanju za koje su se školovala, te na taj način poboljša njihova konkurentnost i integracija na tržištu rada. Ciljna grupa su osobe sa SSS (III i IV stepen) prijavljene na evidenciju prije dana podnošenja prijave poslodavca na Javni poziv, bez obzira na dužinu trajanja nezaposlenosti, uz zasnivanje radnog odnosa na period od 6 mjeseci. Zavod poslodavcu mjesečno isplaćuje/refundira 330,00 KM za protekli mjesec u trajanju od 6 mjeseci i osobe sa VŠS/VSS ukoliko su prijavljene na evidenciju prije dana podnošenja prijave poslodavca na Javni poziv, uz zasnivanje radnog odnosa na period od 12 mjeseci. Zavod poslodavcu mjesečno isplaćuje/refundira 360,00 KM za protekli mjesec u trajanju od 12 mjeseci;

## **8.3. Prilika za sve 2018 - mogućnost produženog sufinansiranja zapošljavanja**

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim osobama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost uz mogućnost pružanja podrške poslodavcu u obliku produženog sufinansiranja zapošljavanja. Mjera podrazumijeva zapošljavanje nezaposlenih osoba bez obzira na radno iskustvo, spol, dob i stepen obrazovanja, na duži period, i to u trajanju od 6 ili 12 mjeseci.

Zavod za zapošljavanje poslodavcu mjesečno isplaćuje/refundira iznos od 330,00 KM za protekli mjesec u trajanju od 6 mjeseci i ½ subvencije tj. 165,00 KM za protekli mjesec u trajanju od narednih 6 mjeseci u okviru produženog sufinansiranja (6+6), i to isključivo poslodavcima u

privatnom sektoru.

#### **8.4. Periodično zapošljavanje 2018**

Cilj i ove mjere je da se nezaposlenim osobama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost, te da se poslodavcima osigura radna snaga u skladu sa njihovim potrebama. Mjera podrazumijeva sufinansiranje zapošljavanja nezaposlenih osoba, bez obzira na radno iskustvo, dob i stepen obrazovanja uz zasnivanje radnog odnosa na period do 6 mjeseci.

Zavod za zapošljavanje poslodavcu mjesečno isplaćuje/refundira iznos od 500,00 KM isključivo za obavezne doprinose za protekli mjesec u trajanju od 6 mjeseci.

#### **8.5. Doprimos 500 – 2018**

Mjera podrazumijeva sufinansiranje zapošljavanje nezaposlenih osoba, bez obzira na radno iskustvo, dob i stepen obrazovanja na period od 6 mjeseci.

Zavod za zapošljavanje poslodavcu mjesečno isplaćuje/refundira iznos od 330,00 KM za protekli mjesec u trajanju do 6 mjeseci.

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim osobama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost uz poticanje poslodavaca za osiguravanje više plaće nezaposlenoj osobi, a koja podrazumijeva podršku poslodavcu isključivo u privatnom sektoru kroz refundiranje iznosa uplaćenih obaveznih doprinosa u visini od 500,00 KM.

#### **8.6. Javni radovi 2018**

Cilj ove mjere je da se obezbijedi zapošljavanje/radno angažiranje nezaposlenih osoba sa evidencije nezaposlenih sa područja Federacije BiH, radi ublažavanja socijalnih posljedica nezaposlenosti, motivacije za traženje posla, te integracije na tržište rada kroz vremenski ograničeni radni angažman i društveno koristan rad (npr. zaštita i očuvanje okoliša, sanacija divljih deponija, uređenje cesta, otklanjanje posljedica elementarnih nepogoda, socijalna zaštita, pomoć starima i nemoćnim osobama, zaštita kulturnih spomenika, obrazovni programi i dr.). Mjera podrazumijeva sufinansiranje zapošljavanje nezaposlenih osoba, bez obzira na radno iskustvo, dob i stepen obrazovanja na period do 3 mjeseca.

Zavod Poslodavcu mjesečno isplaćuje/refundira iznos od 390,00 KM za protekli mjesec u trajanju do 3 mjeseca.

#### **8.7. Zapošljavanje žena 2018**

Mjera podrazumijeva zapošljavanje nezaposlenih žena, bez obzira na stepen obrazovanja, radno iskustvo i dob, na period od 6 mjeseci. Zavod za zapošljavanje poslodavcu mjesečno isplaćuje/refundira 390,00 KM za protekli mjesec u trajanju od 6 mjeseci. Takođe se poslodavcu mjesečno, za zapošljavanje nezaposlenih žena VSS/VŠS, bez obzira radno iskustvo i dob, na period od 12 mjeseci isplaćuje/refundira 390,00 KM, na period od 12 mjeseci.

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim ženama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost, kao i da se doprinese povećanju stope zaposlenosti žena.

#### **8.8. Tražim poslodavca 2018**

Mjera podrazumijeva sufinansiranje zapošljavanje nezaposlenih osoba, bez obzira na radno

iskustvo, dob i stepen obrazovanja uz zasnivanje radnog odnosa na period od 6 mjeseci ili period od 12 mjeseci, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih osoba prije dana preuzimanja Obrasca za traženje poslodavca TP.

Zavod za zapošljavanje poslodavcu mjesečno isplaćuje/refundira iznos od 400,00 KM za protekli mjesec u trajanju 6 mjeseci i ½ subvencije tj. 200,00 KM za protekli mjesec u trajanju od narednih 6 mjeseci u okviru produženog sufinansiranja (6+6).

Cilj ove mjere, koja je fokusirana na nezaposlene osobe, da se nezaposlenim osobama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost, te da se pojača njihova motivacija i aktivnost u traženju posla, uz pomoć Obrasca za traženje poslodavca TP, čije je trajanje ograničeno do 60 dana od dana preuzimanja sa web portala: [www.fzzz.ba](http://www.fzzz.ba).

## **8.9. Služba u zajedničkim projektima 2018**

Mjera podrazumijeva zapošljavanje i obuku nezaposlenih osoba, bez obzira na radno iskustvo, spol, dob i stepen obrazovanja, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih osoba, radi povećanja kompetencija i sticanja dodatnih znanja i vještina, kroz partnerstvo Službe sa poslodavcem i drugim organizacijama i institucijama.

Cilj ove mjere je podrška razvoju partnerstva Službe sa poslodavcima i drugim organizacijama i institucijama, kroz sufinansiranje zapošljavanja, obuke za povećanje kompetencija i sticanje dodatnih znanja i vještina, obrazovanja odraslih, cjeloživotnog učenja i dr. Mjesečni iznos sufinansiranja zapošljavanja po osobi ne može biti veći od 500,00 KM, a mjesečni iznos sufinansiranja obuke iz sredstava Zavoda/Službe za povećanje kompetencija i sticanje dodatnih znanja i vještina nezaposlenih osoba, bez obaveze zapošljavanja, ne može biti veći od 150,00 KM po osobi.

Period sufinansiranja zapošljavanja može trajati najviše 12 mjeseci, a period sufinansiranja obuke može trajati najviše 3 mjeseca.

## **8.10. Program sufinansiranja samozapošljavanja START UP 2018**

Programom su predviđene sljedeće mjere:

### **8.10.1. Poduzetništvo za mlade 2018**

Sufinansiranje samozapošljavanja mladih, dobi do 30 godina, bez obzira na spol, radno iskustvo i stepen obrazovanja, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih prije dana podnošenja prijave na Javni poziv radi pokretanja i registracije obrta/privrednog društva.

Zavod za zapošljavanje će mladim, sa kojima se zaključi ugovor o sufinansiranju samozapošljavanja u svim djelatnostima, u narednih 12 mjeseci isplaćivati poticajna sredstva u iznosu od 390,00 KM mjesečno.

### **8.10.2. Poduzetništvo za žene 2018**

Sufinansiranje samozapošljavanja žena, bez obzira na dob, radno iskustvo i stepen obrazovanja, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih prije dana podnošenja prijave na Javni poziv radi pokretanja i registracije obrta/privrednog društva.

Zavod za zapošljavanje će korisnicama sredstava, sa kojima se zaključi ugovor o sufinansiranju samozapošljavanja u svim djelatnostima, u narednih 12 mjeseci isplaćivati poticajna sredstva, u iznosu od 390,00 KM mjesečno.

### **8.10.3. Poduzetništvo za sve 2018**

Ova mjera podrazumijeva sufinansiranje samozapošljavanja osoba, bez obzira na spol, dob, radno iskustvo i stepen obrazovanja, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih prije dana podnošenja prijave na Javni poziv radi pokretanja i registracije obrta/privrednog društva.

Zavod za zapošljavanje će nezaposlenim osobama, sa kojima se zaključi ugovor o sufinansiranju samozapošljavanja u svim djelatnostima, u narednih 12 mjeseci isplaćivati poticajna sredstva, i to u iznosu od 360,00 KM mjesečno.

U okviru navedenih mjera na ime troškova pokretanja djelatnosti (registracija, ljekarsko uvjerenje, taksa, materijal, oprema/sredstva za rad i sl.), Zavod za zapošljavanje će isplatiti/refundirati sredstva u iznosu od 200,00 KM, pod uvjetom da korisnik dostavi pravdanje u tu svrhu, uz isplatu prvog dijela mjesečne refundacije.

Ukoliko korisnik u okviru registrirane djelatnosti zaposli drugu osobu, prijavljenu na evidenciju nezaposlenih prije dana podnošenja prijave na Javni poziv, mjesečno će mu se isplaćivati/refundirati sredstva u iznosu od po 330,00 KM po novozaposlenoj osobi, bez obzira na dob, radno iskustvo i stepen obrazovanja u trajanju od šest 6 mjeseci.

### **8.11. Programa sufinansiranja zapošljavanja djece šehida i poginulih boraca 2018**

Za realizaciju Programa sufinansiranja zapošljavanja djece šehida i poginulih boraca predviđena su sredstva u iznosu od 190.000,00 KM, od čega 100.000,00 KM osigurava Ministarstvo za boračka pitanja Zeničko-dobojskog kantona, a 90.000,00 KM Federalni zavod za zapošljavanje.

Programom je predviđeno zapošljavanje djece šehida i poginulih boraca, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih osoba dan prije prijave poslodavca na Javni poziv, sa završenom visokom ili višom stručnom spremom, uz zasnivanje radnog odnosa na period od dvanaest 12 mjeseci, ili srednjom i nižom stručnom spremom uz zasnivanje radnog odnosa na period od šest 6 mjeseci.

Služba poslodavcu mjesečno isplaćuje/refundira iznos od 600,00 KM za osobe sa visokom ili višom stručnom spremom u trajanju od 12 mjeseci i 600,00 KM za osobe sa srednjom i nižom stručnom spremom u trajanju od šest 6 mjeseci, a koji obuhvata dio troškova obaveznih doprinosa i/ili dio neto plaće.

### **8.12. Program sufinansiranja zapošljavanja i samozapošljavanja Roma 2018**

Program se realizuje s ciljem sufinansiranja zapošljavanja i samozapošljavanja Roma sa evidencije nezaposlenih, posebno cijeneći njihovu socijalnu i drugu osjetljivost, a radi jačanja njihove konkurentnosti na tržištu rada i sprečavanja dugotrajne nezaposlenosti

Raspoloživa finansijska sredstva u iznosu od 438.620,00 KM predviđena su za podršku zapošljavanja i samozapošljavanja Roma u Federaciji BiH u 2018. godini.

Ova sredstva će se usmjeriti za:

- sufinansiranje poslodavaca radi zapošljavanja Roma sa evidencije nezaposlenih u iznosu od 6.000,00 KM po jednoj osobi, u trajanju od 12 mjeseci,
- sufinansiranje samozapošljavanja Roma u iznosu od 5.000,00 KM po jednoj osobi, u trajanju od 12 mjeseci.

### **8.13. Program „Obukom do zaposlenja 2018“**

Za realizaciju Programa predviđena su sredstva u iznosu od 2.000.000,00 KM za područje cijele Federacije BiH.

Cilj Programa je da se omogući priprema za rad kroz obuku, stručno osposobljavanje i usavršavanje u konkretnom poslovnom okruženju.

Pod obukom, u okviru ovog programa, podrazumijeva se osposobljavanje ili usavršavanje nezaposlene osobe kroz sticanje praktičnih znanja i vještina za određeno zanimanje kod poznatog poslodavca.

Programom se sufinansira obuka kod poslodavca u trajanju do tri 3 mjeseca i jednokratna naknada za osobe koje zasnuju radni odnos na period od najmanje šest 6 mjeseci po okončanju obuke.

Kroz potrebe konkretnog poslodavca, ali i za otvoreno tržište rada, potiče se rješavanje problema prilagođavanja radne snage i zadovoljavanje stvarnih potreba tržišta rada.

Također, ovim programom se afirmira važnost cjeloživotnog učenja i ulaganje u nova znanja i vještine, i to obostrano, kod radnika i kod poslodavca.

Mjesečni iznos sufinansiranja obuke je 351,60 KM po osobi.

Poslodavac je u obavezi da primi u radni odnos, u trajanju od najmanje šest (6) mjeseci, najmanje 70% osoba koje su okončale obuku, nakon čega Zavod poslodavcu isplaćuje jednokratno iznos od 600,00 KM po osobi.

## **9. Aktivnosti Ministarstva za boračka pitanja na unapređenju zapošljavanja**

Ministarstvo za boračka pitanja je u 2017. godini, za realizaciju programa poticaja zapošljavanja i samozapošljavanja pripadnika boračke populacije u pravnim osobama u 2017. godinu za 205 odobrenih zahtjeva utrošilo 1.166.250 KM.

Visina sredstava za zapošljavanje pripadnika branilačke populacije po zaposlenom za NK, KV, SSS i VŠS iznosi 250 KM a za VSSS 300 KM mjesečno. Trajanje ugovora o zapošljavanju je minimalno 24 mjeseca.

S ciljem nastavka rješavanja pitanja egzistencije i poboljšanja socio-ekonomske situacije branilaca i članova njihovih porodica i u 2018. godini programiran je Program poticaja samozapošljavanja pripadnika branilačke populacije za čiju realizaciju su odobrena sredstva u iznosu od 780.000 KM. Poticaj u iznosu od 3.000 KM se dodjeljuje podnosiocu zahtjeva ukoliko nije registrirao obrt. Nakon isteka roka od 36 mjeseci od dana dobijenog podsticaja osoba se briše sa evidencije nezaposlenih. Poticaj u iznosu od 7.000 KM se dodjeljuje podnosiocu zahtjeva koji je registrirao djelatnost i koji je dužan zadržati registraciju i uplatiti sve poreske obaveze u periodu ne manjem od 24 mjeseca od dana potpisivanja ugovora. Korisniku poticaja samozapošljavanja Ministarstva za boračka pitanja iz prethodnih godina koji je ostvario nadprosječne poslovne rezultate daje se poticaj u iznosu od 5.000 KM. Takođe je programiran i Program poticaja zapošljavanja pripadnika branilačke populacije u pravnim osobama za čiju realizaciju su odobrena sredstva u iznosu od 500.000 KM. Raspodjela sredstava izvršena je po općinama a određena je u ovisnosti od procentualnom učešću pripadnika boračke populacije na teritoriji Kantona kao i brojem zahtjeva, ekonomskom razvijenošću općina i ostalim socio-ekonomskim elementima.

## **10. Aktivnosti Ministarstva za privredu/gospodarstvo**

U 2018. godini Ministarstvo za privredu je objavilo dva Javna poziva-Javni poziv za odobravanje i dodjelu finansijskih sredstava namijenjenih programu podrške razvoju konkurentnosti privrede, investiranje u opremu, obuka radne snage, promocija i sajmovi, standardi i kontrola kvalitete i patenti. Na ovaj Javni poziv prijavljen je 21 pravni subjekt. Drugi Javni poziv je

objavljen za odobravanje i dodjelu sredstava poticaja za program podrške fizičkim licima i registrovanim obrtima za učešće u programu subvencioniranja administrativnih troškova kod pokretanja poslovnih ideja i registracije privrednih subjekata u saradnji sa UNDP. Deset aplikacija je ispunilo uvjete, završili su planiranu obuku te stvorili uvjete za nova zapošljavanja.

## **11. Aktivnosti Stručne službe za razvoj i međunarodne projekte**

Stručna služba za razvoj i međunarodne projekte je zadužena za planiranje i upravljanje razvojem na području Kantona, te međunarodne projekte finansirane iz međunarodnih i bilateralnih fondova. Ova stručna služba kontinuirano vrši praćenje javnih poziva za učešće u EU programima te aplicira na javne pozive za koje su kantonalni organi uprave prihvatljivi aplikanti. Trenutno se implementira 5 projekata koji se finansiraju iz različitih EU fondova a koji su većinom fokusirani na e-zelene nabavke za energetske obnavljanje javnih zgrada i energetske efikasnosti u školama.

Stručna služba za razvoj i međunarodne projekte realizira projekat „Kreditno garancijski fond Vlade Zeničko-dobojskog kantona“-KGF. Ukupno raspoloživi fond za plasman kredita je 1,5 miliona KM. Kreditni fond funkcioniše sa revolving mehanizmom. Maksimalni iznos kredita je 100.000 KM i odobrava se na period od 4 godine u koji je uključen grejs period od 24 mjeseca. Kamatna stopa na odobrene kredite iznosi 6 mjeseci Euribor +2,5%, i trenutno iznosi 2,242 %. KGF se privrednim društvima osigurava lakši i jeftiniji pristup kapitalu uz nižu kamatnu stopu.

Zahvaljujući KGF do sada je plasirano 27 kredita u iznosu od 2.320.000 KM a visina pojedinačnih kredita varirala je od 40.000 do 100.000 KM. Na ovaj način otvorena su 88 nova radna mjesta i zadržano 858 postojećih radnih mjesta.

## **12. ZAKLJUČCI**

S ciljem smanjenja broja nezaposlenih osoba, odnosno povećanja broja zaposlenih u Zeničko-dobojskom kantonu potrebno je voditi aktivnosti ne samo na stvaranju ambijenta za nova radna mjesta, nego je potrebno podsticati poslodavce da zadrže nivo postojeće zaposlenosti. Kako bi se ovi ciljevi ostvarili potrebno je:

- Nastaviti aktivnosti na provođenju mjera aktivne politike implementacijom projekata zapošljavanja, sufinansiranja projekata zapošljavanja kod poznatog poslodavca, obuku, prekvalifikaciju, stručno osposobljavanje i usavršavanje, dokvalifikaciju, samozapošljavanje i pripremu nezaposlenih za tržište rada.
- Povećati ulaganja u poljoprivredu kako bi se stvorili uvjeti da poljoprivredni proizvođači koji imaju zemljišne i druge kapacitete za zasnivanje proizvodnje obezbijede egzistenciju za domaćinstvo, odnosno da se osiguraju kao poljoprivrednici po propisima iz PIO, a što bi kao krajnji cilj trebalo imati brisanje sa evidencije nezaposlenih osoba.
- Unaprijediti usklađenost programa obrazovnih institucija prema potrebama tržišta rada, uz uvođenje novih obrazovnih zanimanja u škole kao i uvođenje programa cjeloživotnog učenja. Pojačati učešće praktične nastave u srednjim školama i stažiranja uz studiranje. Služba za zapošljavanje, kroz analizu stanja tržišta rada, posredovat će između obrazovnog sektora i potreba na tržištu rada.
- U skladu sa Zakonom o obrazovanju odraslih Zeničko-dobojskog kantona, kroz rad Vijeća

za obrazovanje odraslih, razviti programe za jačanje kvalifikacija i stručno osposobljavanje niskoobrazovane radne snage, s obzirom da je prema statističkim podacima udio NK i PK radnika u ukupnom broju nezaposlenih 32,00%.

- U narednom periodu nastaviti saradnju sa lokalnim zajednicama i svim drugim nivoima vlasti te nevladinim sektorom kako bi se zajedničkim projektima zapošljavanja efikasnije iskoristili raspoloživi resursi.
- Mjerama sufinansiranja i davanja posebnih pogodnosti nastaviti aktivnosti na stvaranju ambijenta za privlačenje domaćih i stranih investicija s ciljem otvaranja novih radnih mjesta.
- Povećati izdvajanja za podršku zapošljavanju u cilju stvaranja uvjeta za implementaciju Akcionog plana za provedbu Strategije zapošljavanja Zeničko-dobojskog kantona.
- Sufinansirati samozapošljavanja mladih nezaposlenih osoba i dodatno ih educirati o osnovama i mogućnostima poduzetništva, organiziranjem javnih tribina, okruglih stolova i sličnih dijaloga. U ove aktivnosti uključiti i nevladin sektor, kao i medije, kako bi se javnost upoznala sa navedenim aktivnostima.
- Unaprijediti sistem vođenja evidencija u Službi za zapošljavanje tako da se pored broja nezaposlenih osoba može dobiti informacija o kompetencijama i vještinama svake nezaposlene osobe. Ovo s ciljem sveobuhvatnijeg informisanja poslodavaca o raspoloživim resursima.
- Preduzeti aktivnosti kako bi u praksi poslodavci postupali prema odredbama federalnog Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju lica sa invaliditetom, odnosno da bi ispoštovali zakonsku obavezu zapošljavanja osoba sa invaliditetom.
- Predlagati idejne projekte koji će omogućiti nova zapošljavanja povezivanjem javnog i privatnog sektora kroz primjenu Zakona o javno-privatnom partnerstvu.
- Pojačati aktivnosti inspekcije rada za rad na crno.

Ministarstvo za rad socijalnu  
politiku i izbjeglice

MINISTAR

Nurđehan Šahinović

Zenica, januar 2019. godine